

Betænkning over forslag til lov om arbejdsmiljø.

(Afgivet af arbejdsmarkedsudvalget den 10. december 1975).

Lovforslaget er genfremsat uændret i forhold til forslag til lov om arbejdsmiljø, der blev fremsat i folketingsåret 1974-75, 2. samling. Som det fremgår af den af udvalget den 30. september 1975 afgivne beretning (Folketingstidende 1974-75, 2. samling, tillæg B, sp. 1697) søgte udvalget under behandlingen af det tidligere lovforslag ved skriftlige spørgsmål og under et samråd med arbejdsministeren at belyse lovforslagets principper samt rækkevidden af de enkelte bestemmelser. De skriftlige spørgsmål og svar blev tillige med arbejdsministerens skriftlige besvarelser af samrådspørgsmål optrykt i et bilagshæfte til beretningen (Folketingstidende 1974-75, 2. samling, tillæg B, sp. 1713). Desuden havde udvalget ved 3 møder lejlighed til en drøftelse af lovforslaget med sagkyndige fra centraladministrationen.

På baggrund heraf har udvalgets behandling af lovforslaget kunnet forme sig som en videreførelse af behandlingen af det tidligere lovforslag. Lovforslaget har været behandlet i en række møder, og udvalget har herunder haft samråd med arbejdsministeren, der tillige skriftligt har besvaret spørgsmål fra udvalget. De skriftlige spørgsmål og svar vil blive optrykt i et bilagshæfte til betænkningen.

Udvalget har modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra:

Foreningen af arbejdsledere i Danmark,
FTF - Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer,
Kooperative Marketenderiers Samvirke og
Planlægningsrådet for forskningen.

De skriftlige henvendelser vil blive optrykt i det ovenfor omtalte bilagshæfte.

11 Udvalgenes betænkninger m. m.

For så vidt angår de af udvalget i 1974-75, 2. samling, modtagne henvendelser, henvises til den ovenfor omtalte beretning.

Arbejdet med at revidere arbejderbeskyttelseslovene er bl. a. foranlediget af folketinget ved behandlingen af et begrænset ændringsforslag i 1968. Det daværende udvalg ønskede en helhedslov for alle erhvervsområder, det ønskede en enklere formuleret lov, og det ønskede en rammelov, således at de konkrete forskrifter let lod sig tilpasse den hastige udvikling i erhvervslivet og i samfundet i øvrigt.

Det foreliggende lovforslag tilstræber at leve op til disse ønsker, men går videre i retning af en egentlig reform. Det giver sig udslag i det videre syn på, hvad der skal forstås ved sikkerhed og sundhed. Det er ikke blot sikkerhed i traditionel henseende, det drejer sig om, men bekæmpelse af alle de påvirkninger i arbejdet, som fysisk eller psykisk virker skadelige på helbredet i det lange løb, selvom de ikke direkte giver anledning til ulykker eller øjeblikkelig sygdom. Midlerne til at nå målet er foruden de traditionelle sikkerhedsforanstaltninger en stærkere indsats ved planlægning af arbejdet, ved projektering og indretning af arbejdssteder, maskiner og redskaber og ved valget og anvendelsen af stoffer og materialer. Det er således lovforslagets hensigt, at hovedvægten skal lægges på den egentlige forebyggende indsats.

Forslaget lægger endvidere øget vægt på at inddrage parterne på arbejdsmarkedet og dermed samarbejdet mellem disse, startende med den enkelte virksomhed under vejledning af branchesikkerhedsråd, arbejdsmiljøråd og arbejdstilsyn.

Et område, hvor der i særlig grad er tale om udbygning i de kommende år, er arbejdsmedicinen, altså alle bestræbelserne for at bekæmpe erhvervs sygdomme, nedslidning og for tidlig afgang fra arbejdslivet.

Udvalget har modtaget den betænkning om den fremtidige *bedriftssundhedstjeneste*, som et udvalg med repræsentation fra Den almindelige danske Lægeforening, Landsorganisationen i Danmark og Dansk Arbejdsgiverforening har afgivet i 1975. Samtidig har udvalget modtaget organisationernes kommentarer til rapporten. Endelig har udvalget fået tilstillet arbejdsmiljøgruppens bemærkninger til betænkningen. Disse bemærkninger er optrykt som bilag 3 i bilagshæftet til den ovenfor omtalte beretning.

På baggrund af de fremlagte forslags forskellige og meget vidtrækkende karakter har arbejdsministeren over for udvalget oplyst, at det ikke har været muligt at tage stilling til, under hvilke former, i hvilket omfang og i hvilken takt en fremtidig opbygning af en dansk bedriftssundhedstjeneste eventuelt skal foregå.

Ministeren har derfor nedsat en arbejdsgruppe med repræsentation fra indenrigsministeriet, sundhedsstyrelsen, socialministeriet, administrationsdepartementet og budgetdepartementet samt de kommunale organisationer foruden naturligvis arbejdsministeriet og arbejdstilsynet for at sikre et økonomisk-administrativt holdbart grundlag, inden det endelige forslag om bedriftssundhedstjeneste udformes.

Det er arbejdsministerens opfattelse, at disse overvejelser bedst kan foregå på grundlag af en smidig lovmæssig ramme som den, der er indeholdt i forslaget til lov om arbejdsmiljø, jfr. § 13.

Vedrørende oprettelse og drift af *arbejdsmedicinske klinikker* har arbejdsministeren over for udvalget oplyst, at sådanne klinikker hører under sygehusvæsenet, og udbygningen af disse klinikker er således ikke direkte en konsekvens af dette lovforslag.

Arbejdsministeren har endvidere oplyst, at embedsmandsudvalget vedrørende bedriftssundhedstjenesten også vil behandle opbygningen af bl. a. arbejdsmedicinske klinikker som led i et arbejdsmedicinsk system.

Udvalget har på foranledning af en henvendelse fra FTF – Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer behandlet spørgsmålet om *lovens område* som an-

givet i § 3, stk. 1, hvorefter loven kun gælder for luftfart for så vidt angår arbejde på landjorden.

Arbejdsministeren har på denne baggrund over for udvalget oplyst, at såvel arbejdstilsynet som luftfartsdirektoratet ikke finder det praktisk muligt nu at udvide loven til helt at omfatte luftfarten. Imidlertid er arbejdsministeren indstillet på i forbindelse med en senere revision af arbejdsmiljøloven at gennemføre den foreslåede udvidelse.

Udvalget har drøftet *kontakten mellem arbejdstilsynet og sikkerhedsrepræsentanterne m. v.* under inspektioner på virksomhederne, og arbejdsministeren har over for udvalget i denne forbindelse oplyst, at ordet »jævnligt« i § 7, stk. 2, skal forstås således, at den tilsynsførende fra arbejdstilsynet som altovervejende hovedregel skal træde i forbindelse med vedkommende sikkerhedsrepræsentant m. v. ved besøg i virksomheden. I praksis sker dette ved, at sikkerhedsrepræsentanten m. v. ledsager den tilsynsførende under dennes inspektion af det pågældende arbejdsområde. Alene undtaget herfra er besøg vedrørende begrænsede opgaver uden for den normale besøgsrytme som f. eks. elevatorer og beholdere.

Under hensyn til den store vægt, der i lovforslaget tillægges virksomhedernes eget sikkerheds- og sundhedsarbejde, er det af største betydning, at arbejdstilsynet understøtter denne målsætning bl. a. ved, at arbejdstilsynet under inspektioner og besøg altid træder i kontakt med begge parter i sikkerhedsgruppen, bortset fra de nævnte enkeltstående undtagelsessituationer.

I forbindelse med bl. a. § 7, stk. 2, har udvalget endvidere drøftet spørgsmålet om rækkevidden af *retten til at henvende sig til arbejdstilsynet*.

Arbejdsministeren har over for udvalget udtalt, at der uændret, jfr. bemærkningerne til § 7 og § 18, består en almen ret for enhver til at henvende sig – også anonymt – til arbejdstilsynet om forhold under dets område, men at det lovtæknisk ville være uheldigt at optage en bestemmelse herom i lovteksten, da det er overflødig og kunne give anledning til tvivl om rettens beståen i andre tilfælde, hvor en sådan bestemmelse ikke er medtaget i lovgivningen.

Det er med den foreslåede ændring ikke til sigtet at ændre den hidtidige ret til at henvende sig under anonymitet til arbejdstilsynet.

Udvalget har med arbejdsministeren drøftet gennemførelsen af det *interne sikkerheds- og sundhedsarbejde* i virksomheder på områder, hvor der hidtil ikke har været fastsat regler herom. Det er herunder oplyst, at arbejdstilsynet har påbegyndt udvalgsarbejde herom for så vidt angår handels- og kontorområderne med henblik på at tillempe reglerne til de særlige forhold på disse områder.

I forbindelse med de i § 14 foreslåede *branchesikkerhedsråd* har udvalget med arbejdsministeren indgående drøftet, hvilket indhold dette nye element i arbejdsmiljøarbejdet skal have.

Arbejdsministeren har oplyst, at meningen med de meget åbne bemyndigelsesbestemmelser, for hvis udfyldelse der ikke foreligger bestemte planer, er, at det er arbejdsmarkedets parter inden for de forskellige dele af erhvervslivet, hvis initiativ og behov skal tilgodeses. Det offentlige rolle bliver derfor at koordinere og støtte disse initiativer gennem arbejdsmiljørådet, hvorfor det ville være imod ideen at lægge for faste rammer for dem.

Udvalget har drøftet problemerne i forbindelse med *overdragelse af det strafferetlige ansvar* fra en arbejdsgiver til en driftsleder, en arbejdsleder eller en anden kvalificeret overordnet, jfr. lovforslagets § 23, og har i den forbindelse modtaget en henvendelse fra Foreningen af arbejdsledere i Danmark samt fra arbejdsministeren modtaget en af justitsministeriet udarbejdet redegørelse, der vil blive optrykt i det ovenfor omtalte bilagshæfte.

På baggrund af en henvendelse fra Praktiserende Arkitekters Råd og Foreningen af Rådgivende Ingeniører har udvalget indgående drøftet de problemer, der kan opstå ved gennemførelsen af *lovforslagets § 33*, der pålægger projekterende, rådgivende m. fl. at tage hensyn til sikkerhed og sundhed.

I denne anledning har arbejdsministeren bl. a. givet tilsagn om, under udarbejdelse af nærmere regler om projekterende med fleres ansvar efter § 33, jfr. § 35, at ville inddrage de berørte organisationer i dette regelarbejde.

Udvalget har drøftet de foreslåede *mindstealderbestemmelser for unge inden for landbruget* og har i den forbindelse fra arbejdsministeren modtaget en redegørelse for, hvorledes han agter at sikre de unge inden for landbruget (jfr. arbejdsministerens skriftlige besvarelse af samrådsspørgsmål H, der er optrykt i bilag 2

til ovennævnte bilagshæfte til den af udvalget afgivne beretning).

Udvalget har gennem spørgsmål til arbejdsministeren og under samråd med ministeren fået oplyst, at ændringen af det hidtidige almindelige forbud imod arbejde på søn- og helligdage til en ret til et ugentligt *fridøgn*, der så vidt muligt skal falde på søndage, jfr. lovforslagets § 53, hovedsagelig består i en smidiggørelse, således at der ikke længere skal indgives ansøgning til arbejdstilsynet om dispensation.

Arbejdsministeren har overfor udvalget oplyst, at arbejdstilsynet ved udøvelsen af almindeligt tilsyn med lovens overholdelse på dette punkt vil tage udgangspunkt i den praksis, der efter den nuværende lovgivning gælder med hensyn til undtagelser fra forbudet imod søndagsarbejde.

Udvalget har i forbindelse med behandlingen af *de økonomiske og administrative konsekvenser* af lovforslagets gennemførelse modtaget en række oplysninger fra arbejdsministeren.

Arbejdsministeren har således over for udvalget oplyst, at statens merudgifter efter en 5-årig indkøringsperiode kan anslås til i alt ca. 24 mill. kr. årlig ud over det efterslæb, som er foreslået i rapporten fra den af arbejdsministeren i oktober 1973 nedsatte arbejdsgruppe om arbejdstilsynets personale- og ressourcebehov.

Arbejdsministeren forudsætter en indkøringsperiode med jævnt stigende udgifter over en årrække. Arbejdsministeren har oplyst, at indkøringsperioden indebærer udgiftsforøgelse, der stiger fra 13 mill. kr. i det første år til 39 mill. kr. i det femte år. I disse årlige beløb er medtaget anlægsudgifter til arbejdsmiljøinstituttet, som eksempelvis i det femte år er anslået til ca. en tredjedel af det totale beløb. Derefter vil den årlige merudgift ved lovens gennemførelse kunne anslås til de anførte 24 mill. kr. årlig. I dette beløb indgår også udgifter til arbejdsmiljøinstituttet med ca. 10 mill. kr. årlig.

Arbejdsministeren har imidlertid oplyst, at arbejdsmiljøinstituttets opgaver og opbygning først bliver endeligt fastlagt i forbindelse med stillingtagen til den fremtidige bedriftssundhedstjeneste, hvorfor der også bliver mulighed for fra folketingets side at behandle dette spørgsmål på et senere tidspunkt.

Der henvises herom til besvarelsen af spørgsmål 66 i bilagshæftet til udvalgets ovennævnte beretning.

Udover disse udgifter til arbejdstilsynet kommer staten til – på linje med andre arbejdsgivere – over de forskellige statsvirksomheders budgetter at bidrage til arbejdsmiljøfondet med et beløb på 862.500 kr. i 1977, 2,53 mill. kr. i 1978 og årlig fra 1979 på 3,5 mill. kr. svarende til de statsansattes andel af samtlige lønmodtagere. Dette bidrag er meget nær det samme, som ud fra andre forudsætninger nu ydes arbejderbeskyttelsesfondet. Samtidig vil staten som arbejdsgiver dog formentlig få andel i de tilskud, fondet forudsættes at yde til delvis dækning af udgifter til uddannelse af sikkerhedsrepræsentanter.

Bedriftssundhedstjenestens udgifter fra staten kan først gøres op, når et mere konkret forslag er udarbejdet af den nedsatte embedsmandsgruppe.

Endelig ligger der i rammebestemmelserne for lægeundersøgelser muligheder for finansiering over statens finanser i noget videre omfang end hidtil, men i hvilket omfang disse muligheder skal udnyttes beror i høj grad på udformningen af en bedriftssundhedstjeneste, som forudsættes at dække en hel del af dette behov.

Det må stærkt understreges, at de her anførte udgifter og indtægter (besparelser) ikke følger umiddelbart af vedtagelsen af loven om arbejdsmiljø, men forudsætter selvstændige beslutninger efter nærmere undersøgelser. Arbejdsministeren har givet tilsagn om, at ikke blot bevillingsmyndighederne, herunder finansudvalget, vil blive inddraget i beslutningsprocessen, men også arbejdsmarkedsudvalget eller for bedriftssundhedstjenestens vedkommende lovgivningsmagten i sin helhed.

Kommunerne og amtskommunerne har ikke del i administrationen eller finansieringen af arbejdsmiljøloven, udover hvad der følger af, at kommunerne er arbejdsgivere og som sådanne skal sørge for, at forholdene i de kommunale virksomheder er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarlige.

En bedriftssundhedstjeneste kan dog inddrage dele af den kommunalt styrede og finansierede sundhedstjeneste og sygehusvæsenet i et samarbejde, som kan indebære nye udgifter eller snarere omlægning af udgifterne.

Arbejdsministeren har oplyst, at kommunerne er fyldigt repræsenterede i embedsmandsgruppen om en bedriftssundhedstjeneste.

Virksomhedernes omkostninger vil afhænge af flere faktorer: Udfyldning under parternes

medvirken af lovens rammebestemmelser, bedriftssundhedstjenestens nærmere udformning, den hidtidige sikkerhedsmæssige standard i den pågældende virksomhed i forhold til gældende arbejderbeskyttelseslove m. v.

For så vidt angår virksomhedernes omkostninger til uddannelse af sikkerhedsrepræsentanter og dækning af tabt arbejdsfortjeneste i denne forbindelse, har arbejdsministeren oplyst, at disse beløber sig til henholdsvis 12 og 32 mill. kr. årlig.

Desuden er det oplyst, at de ikke-statslige virksomheders samlede udgifter til den foreslåede udvidelse af arbejdsmiljøfondet beløber sig til 26,5 mill. kr. årlig.

Ministeren har endvidere over for udvalget fremlagt en af arbejdsmiljøgruppens sekretariat foretaget beregning, hvorefter det kan skønnes, at de samfundsmæssige omkostninger, der må henføres til et utilfredsstillende arbejdsmiljø, formentlig udgør mere end 10 mia kr.

Et *flertal* (socialdemokratiets, venstres og det radikale venstres medlemmer af udvalget) kan tiltræde de i lovforslaget nedfældede principper og den angivne målsætning og udtaler i forbindelse hermed:

For så vidt angår spørgsmålet om *virksomhedernes omkostninger* i forbindelse med en gennemførelse af lovforslaget bemærker flertallet, at der ved lovens formålsbestemmelse er skabt et nyt perspektiv, idet det traditionelle arbejderbeskyttelsesbegreb er afløst af det videre begreb »et sikkert og sundt arbejdsmiljø«.

Arbejdsmiljøet skal således ajourføres i takt med den teknologiske og sociale udvikling i samfundet, jfr. § 1, nr. 1. Flertallet lægger i denne forbindelse megen vægt på, at de krav, der stilles til virksomhedernes arbejdsmiljø, i fremtiden udformes under medvirken af arbejdsmarkedets parter på virksomhedsplan (reglerne om det interne sikkerhedsarbejde i kapitel 2), brancheplan (reglerne om branchesikkerhedsråd i kapitel 3) og på centralt niveau (reglerne om arbejdsmiljørådet i kapitel 12). Arbejdsmarkedets parter vil herefter selv få en væsentlig indflydelse på fastlæggelsen af såvel grundlaget som tempoet for arbejdsmiljøets udvikling.

Flertallet henviser i øvrigt til arbejdsministerens oplysning om, at lovforslaget umiddelbart ikke stiller krav til virksomhederne, som ikke er indeholdt i de nuværende arbejderbeskyttel-

seslove, hvilket flertallet opfatter således, at virksomheder, der opfylder kravene i de gældende arbejderbeskyttelseslove, kun vil få begrænsede omkostninger de første år efter arbejdsmiljølovens ikrafttræden.

Endelig lægger flertallet betydelig vægt på, at tempoet for udviklingen af arbejdsmiljøet og dermed udmøntningen af lovens rammebemyndigelser kommer til at hvile på en afbalanceret vurdering af hensynet til en stadig forbedring af sikkerheden og sundheden i arbejdsmiljøet over for hensynet til virksomhedernes behov for at kunne planlægge og tilrettelægge deres drift på baggrund af en harmonisk udvikling.

Flertallet er klar over, at flere af rammebestemmelserne i lovforslaget kan udfyldes med store økonomiske konsekvenser til følge for virksomhederne. I sådanne tilfælde bør arbejdsministeren ved reglernes udformning tillægge de udtalelser, der fremkommer fra de rådgivende instanser, afgørende betydning. I samme forbindelse henstiller flertallet, at der ved udfyldelsen af rammebestemmelserne tages hensyn til tilsvarende regler i udlandet.

Flertallet kan henholde sig til de af arbejdsministeren givne oplysninger vedrørende udformningen af en fremtidig *bedriftssundhedstjeneste*, men ønsker at understrege, at det er en forudsætning for det videre arbejde med udformningen af en bedriftssundhedstjeneste, at denne tænkes opbygget som et integreret led i virksomhedernes interne sikkerhedsorganisation. Hermed er imidlertid ikke taget stilling til den konkrete form, som sundhedstjenesten skal have i forhold til virksomhederne. Sandsynligvis vil formen variere stærkt alt efter virksomhedens størrelse, branche og beliggenhed. Eksempelvis vil de alment praktiserende læger i mange tilfælde være de bedst egnede til at varetage den medicinske del af bedriftssundhedstjenesten, mens det i andre tilfælde vil være naturligt med ansættelse af egentlige bedriftslæger.

Flertallet ønsker imidlertid ikke på nuværende tidspunkt at foregribe nogen stillingtagen til bedriftssundhedstjenestens nærmere udformning. Den politiske beslutning om den fremtidige sundhedstjenestes opbygning må afvente det iværksatte udvalgsarbejde. Flertallet lægger vægt på, at arbejdsministeren over for udvalget har betonet, at han i folketingssamlingen 1976-77 regner med, at overvejelserne om bedriftssundhedstjenestens udformning vil være afsluttet, og at der på denne baggrund vil

være mulighed for at forelægge folketinget et konkret forslag herom. Flertallet må under alle omstændigheder lægge vægt på, at den politiske beslutning om bedriftssundhedstjenestens udformning træffes af folketinget, og kan derfor tiltræde arbejdsministerens ændringsforslag til § 88, der bl. a. medfører, at tidspunktet for ikrafttrædelsen af § 13 fastsættes ved lov.

Flertallet tillægger det betydning, at arbejdsministeren i et samråd om lovforslagets kapitel 11 om *lægeundersøgelser m. v.* har givet tilsagn om, at spørgsmålet om de forebyggende lægeundersøgelser vil indgå i den nedsatte arbejdsgruppes kommissorium, således at folketinget vil få mulighed for at tage stilling til spørgsmålet om disse lægeundersøgelser sammen med beslutningen om den fremtidige bedriftssundhedstjeneste.

Flertallet opfordrer på denne baggrund arbejdsministeren til at udvise tilbageholdenhed med at undytte de muligheder for udvidelser i bemyndigelserne i kapitel 11 i forhold til de gældende regler, indtil spørgsmålet om bedriftssundhedstjenesten er afklaret.

Arbejdsministeren har i et ændringsforslag til § 68 foreslået en udbygning af *arbejdsmiljøfondet* baseret på en afgift fra arbejdsgiverne. Bidragene til fondet vil efter ændringsforslaget over en 3-årig periode efter lovens ikrafttræden stige fra de nuværende 3,7 mill. kr. til 30 mill. kr. årlig.

Flertallet kan tiltræde denne gradvise udvidelse af fondet, da behovet for en forebyggende indsats i form af forøget information, uddannelse og forskning må opfyldes, hvis lovforslagets målsætning skal gennemføres. Flertallet lægger vægt på, at udviklingen sker gradvis, og at der fra arbejdsministerens side er givet tilsagn om, at der ved anvendelsen af fondets midler til forskningsformål især lægges vægt på kontraktforskning.

Endvidere finder flertallet det vigtigt, at der sker en klar opgavefordeling mellem arbejdsmiljøfondet, det foreslåede arbejdsmiljøinstitut og direktoratet for arbejdstilsynet, således at dobbeltarbejde og bureaukratisering undgås. Flertallet finder det også værdifuldt, at det er arbejdsmarkedets parter, der i arbejdsmiljørådet får en direkte indflydelse på fondets virke.

Arbejdsministeren har i denne forbindelse oplyst, at den nærmere afgørelse af disse problemer må bero på det opbygningsarbejde, der skal foregå efter lovens vedtagelse i samarbejde med arbejdsmarkedets parter, men mini-

steren har erklæret, at han over for direktøren for arbejdstilsynet, der efter forslaget indtager en central placering i ledelsen af alle tre institutioner, vil indskærpe betydningen af, at opgaverne vedrørende forskning, uddannelse, efteruddannelse og information fordeles på en sådan måde, at der er løbende overensstemmelse mellem de forskellige institutioners og myndigheders indsats, og således at overlapping og dobbeltarbejde ikke finder sted.

Arbejdsministeren har endvidere fremhævet, at det bl. a. er nødvendigheden af sådan koordination, der har motiveret forslaget om, at arbejdsmiljøfondet er henlagt under arbejdsmiljørådet.

Vedrørende arbejdsmiljøinstituttets ledelse har arbejdsministeren taget det forbehold, at spørgsmålet tildels afhænger af resultaterne fra den nedsatte embedsmandsgruppe vedrørende bedriftssundhedstjeneste.

Flertallet må i denne forbindelse tillægge det værdi, at folketinget i forbindelse med stillingtagen til bedriftssundhedstjenesten også får lejlighed til at behandle spørgsmålet om arbejdsmiljøinstituttets opbygning, ledelse og virksomhed.

Endelig tillægger flertallet det betydning, at der i bemærkningerne til ændringsforslaget til § 68 fra arbejdsministeren er givet udtryk for, at der ved tilrettelæggelsen af fondets støtte til konkrete forskningsprojekter sikres et samarbejde med planlægningsrådet for forskningen.

Det må for flertallet være af væsentlig betydning for gennemførelse af lovforslagets målsætning, jfr. især det udvidede sundhedsbegreb, at der gives arbejdsministeren og direktøren for arbejdstilsynet i samarbejde med planlægningsrådet for forskningen mulighed for at udøve en nødvendig planlægnings- og koordineringsfunktion for *arbejdsmiljøforskningen* her i landet, jfr. § 72, nr. 4, med udgangspunkt i et arbejdsmiljøinstitut, der holder sig à jour med forskningen i Danmark og udlandet. Der henvises i denne forbindelse også til arbejdsministerens ændringsforslag til § 70, som flertallet kan tiltræde. Herigennem kan det sikres, at de ressourcer, der stilles til rådighed for forskningen, også udnyttes mest rationelt under hensyn til lovforslagets målsætning, ligesom det herigennem kan sikres, at dansk forskningsaktivitet afpasses rationelt efter igangværende eller afsluttet udenlandsk forskning. En planlægnings- og koordineringsfunktion tillagt ar-

bejdsministeren og direktøren for arbejdstilsynet vil endvidere give mulighed for via et arbejdsmiljøinstitut at sikre en intensiv udvikling og hurtig udmøntning af danske og udenlandske forskningsresultater i praktiske regler og retningslinjer til brug for virksomhederne.

Det må i denne forbindelse anses for nyttigt, hvis direktøren for arbejdstilsynet til brug for arbejdsmiljørådets årlige beretning til arbejdsministeren, jfr. § 66, stk. 1, nr. 6, udarbejder en årlig status og planlægning for arbejdsmiljøforskningen i Danmark.

Arbejdsministeren har på et spørgsmål fra udvalget udtalt, at han – for at sikre den brede indsats med hensyn til *oplysning, egentlig undervisning m. m.* i arbejdsmiljøets problemer og forebyggelsesmuligheder – er indstillet på at optage drøftelser med de berørte ministerier og andre myndigheder og organisationer.

Flertallet opfordrer i denne anledning arbejdsministeren til at tage spørgsmålet om undervisning i sikkerheds- og sundhedsproblemer op med undervisningsministeren og andre berørte ministerier samt arbejdsmarkedets parter m. v. med henblik på at søge arbejdsmiljøets problemer og deres forebyggelse integreret i undervisningen i folkeskolen, de faglige uddannelser, universiteter, højere læreanstalter m. v.

I bemærkningerne til lovforslagets § 70, stk. 2, omtales, at der tilsigtes tilført *arbejdstilsynskredsene* et mere specialiseret personale end det hidtidige rent tekniske tilsynspersonale, således omtales foruden forskellige kategorier af teknikere også eksempelvis en fuldtidsbeskæftiget arbejdsløse, en fysio- eller ergoterapeut, en arbejdshygiejniker (laborant), en psykolog, en jurist samt kontorpersonale.

Flertallet kan give tilslutning til princippet om, at der tilstræbes en personalesammensætning af de uddannelseskategorier, som bedst muligt kan varetage de mangeartede problemer inden for arbejdsmiljøfeltets brede spektrum. Men der er samtidig grund til at understrege betydningen af, at der også tilknyttes medarbejdere med praktisk erfaring fra arbejdspladserne evt. i lighed med de under gældende lovgivning ansatte byggekonsulenter.

For så vidt angår de i § 14 foreslåede *branchesikkerhedsråd*, er flertallet ikke uenig med arbejdsministeren i hans syn på det offentlige rolle, men ønsker af hensyn til den praktiske styring og koordinering at understrege betydningen af, at arbejdsministeren gennem sin

praksis for godkendelse af branchesikkerhedsråd begrænser antallet af råd, så der opnås en funktionsduelig samlet struktur.

Arbejdsministeren har erklæret sig enig heri.

Flertallet lægger vægt på, at arbejdsministeren i forbindelse med gennemførelsen af *det interne sikkerheds- og sundhedsarbejde* på virksomhederne har erklæret, at han er indstillet på at anvende bemyndigelsen i § 8, stk. 2, til at fastsætte regler, hvor antallet af sikkerhedsrepræsentanter i en virksomhed bl. a. tillempes efter den risiko, de ansatte er udsat for, i højere grad end efter virksomhedens eller den enkelte afdelings størrelse. Herved skal det både for den offentlige og den private sektor sikres, at der ikke etableres flere sikkerhedsgrupper end påkrævet efter forholdene til gennemførelse i praksis af hensigten med lovgivningen.

Der henvises endvidere til den forbedring af sikkerhedsrepræsentanters og tillidsmænds mulighed for at være informeret, der opnås ved det af arbejdsministeren stillede ændringsforslag til § 18, som flertallet kan tiltræde.

Flertallet kan tiltræde det af arbejdsministeren stillede ændringsforslag til § 23 om *overdragelse af det strafferetlige ansvar* fra en arbejdsgiver til en driftsleder, en arbejdsleder eller en anden kvalificeret overordnet. Ændringsforslaget betyder, at det kun er arbejdsgiverens subjektive ansvar, der kan overdrages, og at skriftlighed bliver en betingelse for den indgåede aftales gyldighed. Adgangen til at indgå aftale efter § 23 skal ikke opfattes som en bestræbelse på at begrænse arbejdslederens ansvar efter § 26, men indgåelse af aftale efter § 23 medfører derimod en strengere vurdering af arbejdslederens ansvar.

Flertallet må i øvrigt lægge vægt på, at svaret efter § 23 kun kan overdrages til »driftsledere, arbejdsledere eller andre kvalificerede overordnede«. I bemærkningerne til § 24 er nævnt, at en arbejdsleder efter forholdene også kan være en »sjakbajs«. Flertallet må tage afstand fra denne opfattelse.

For så vidt angår lovforslagets bestemmelse om *straf*, kapitel 15, er det et udbredt indtryk, at den eksisterende bødepraksis vedrørende arbejderbeskyttelseslovgivningen kan virke stødende på retsbevidstheden, især i tilfælde, hvor det er klart, at lovovertrædelsen trods den idømte bøde har medført en besparelse for den pågældende virksomhed gennem undladelser af påkrævede og mere eller mindre beko-

stelige sikkerheds- eller sundhedsforanstaltninger.

Målsætningen må være, at den økonomiske sanktion fastsættes således, at den ud fra specialpræventive og generalpræventive hensyn fjerner ethvert incitament til at overtræde lovgivningen for at opnå besparelser på bekostning af lovgivningens sikkerheds- og sundhedskrav.

I denne forbindelse må det understreges, at de virksomheder, der holder sig lovgivningen efterrettelig, ikke stilles økonomisk og derved konkurrencemæssigt ringere ved at overholde loven i forhold til de virksomheder, der slækker på lovgivningens krav.

Flertallet lægger endvidere vægt på, at arbejdsministeren over for udvalget har oplyst, hvorfor der ikke er fundet grundlag for at give hjemmel til at kræve forhåndsgodkendelse af *nye stoffer og materialer* (jfr. lovforslagets §§ 34 og 48).

På baggrund heraf henstiller udvalget til arbejdsministeren, at der snarest muligt optages kontakt med andre ministerier, styrelser og institutioner, der i dag beskæftiger sig med at udarbejde regler om og kontrollere stoffer og materialer, samt med arbejdsmarkedets parter om en koordineret overvejelse af, hvorledes man bedre end i dag vil kunne styre brugen af farlige stoffer og materialer.

I forbindelse med udvalgets indgående drøftelser om formuleringen af lovforslagets § 60 om muligheden for at lade unge arbejde ud over sædvanlig *arbejdstid* lægger flertallet vægt på lovforslagets bemærkninger om, at denne bestemmelse alene skal ses som en smiddiggørelse af de hidtidige regler. Der er altså ikke tilsigtet nogen forringelse af beskyttelsen af de unge. Adgangen til overarbejde må kun anvendes under særlige forhold – ikke systematisk og regelmæssigt.

Arbejdsministeren har givet tilsagn om, at dette synspunkt vil blive lagt til grund ved fastsættelsen af nærmere regler efter § 62, nr. 1, og flertallet kan henholde sig hertil.

Flertallet har under indtryk af drøftelserne i udvalget omkring § 57 ønsket at afgrænse ministerens beføjelse til at fastsætte regler om begrænset arbejdstid og kan på denne baggrund tiltræde arbejdsministerens ændringsforslag til § 57.

Med disse bemærkninger indstiller flertallet lovforslaget til *vedtagelse* med de af arbejdsministeren stillede ændringsforslag.

Et mindretal (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) finder, at den foreliggende lovreform er blevet tusket igennem folketinget, udelukkende fordi den forhenværende arbejdsministers parti føler sig forpligtet til at støtte dette lovinitiativ.

I beretning over forslag til lov om arbejdsmiljø, afgivet af arbejdsmarkedsudvalget den 30. september 1975, opfordrede fremskridtspartiets medlemmer af udvalget arbejdsministeren til at udforme lovforslaget på en sådan måde, at det bliver folketinget og ikke arbejdsministeren, der bliver den endelige udformer af loven. Samtidig opfordrede mindretallet arbejdsministeren til at iværksætte en økonomisk konsekvensberegning for en sådan lovreform.

Arbejdsministeren har genfremsat loven uændret, og et flertal i arbejdsmarkedsudvalget støtter nu arbejdsministeren ved i hastværk og med vold og magt at gennemtrumfe loven.

Mindretallet så gerne en lovrevision af lovene nr. 226, 227 og 228 af 11. juni 1954 om henholdsvis almindelig arbejderbeskyttelse, arbejderbeskyttelse inden for handels- og kontorvirksomhed og arbejderbeskyttelse inden for landbrug, skovbrug og gartneri, men må på det bestemteste afvise at påtvinge dansk erhvervsliv så store økonomiske byrder, som dette lovforslag påbyder.

Mindretallet er bekendt med, at arbejdsgiverorganisationerne har anbefalet lovforslagets gennemførelse, men mindretallet er også bekendt med, at disse organisationer, da de anbefalede, var uden kendskab til de enorme omkostningsforøgelser, lovens udformning vil påføre erhvervslivet.

At det allerede under udvalgsbehandlingen er oplyst, at lovens gennemførelse mindst medfører ansættelse af 375 nye højtuddannede offentligt ansatte – og det er blot begyndelsen – mere end antyder, at også de offentlige udgifter bliver enormt forøgede, hvis loven vedtages.

Mindretallet ser det som sin fornemste opgave i modsætning til flertallet at bibeholde og genoprette de arbejdspladser, som det er lykkedes gammelpartierne med lovjaskeri og skatteplyndringspolitik at nedlægge.

En del af de 15 kapitler i lovforslaget er en sammenstilling af de tre før omtalte love, hvor over halvdelen af de 90 paragraffer giver ubegrænset bemyndigelse til den til enhver tid siddende arbejdsminister.

Mindretallet ser med megen alvor på de hie-

rarkiske og bureaukratiske sikkerhedsorganisationssystemer, hvor op mod 60–80.000 sikkerhedsrepræsentanter vil få tillidsmandsstatus.

Med loven i hånd kan hver enkelt sikkerhedsrepræsentant, hvert sikkerhedsudvalg, arbejdstilsyn etc. påbyde den enkelte virksomhed at stille sagkyndig bistand til rådighed, lade foretage undersøgelser, prøver og besigtigelse af ubegrænset omfang.

Sikkerhedsrepræsentanter og sikkerhedsudvalg kan uden hensyn til virksomhedens økonomi, planlægning og fortsatte eksistens med henvisning til lovens mange paragraffer stoppe hele virksomheden.

Dertil kommer, at det må forekomme som en nærliggende risiko, at en gennemjasket, uklar lov som den her foreslåede på et følelsesladet område vil give god grobund for de »kinesere« eller andre socialistsindede – der ønsker at nedbryde arbejdspladsernes funktion. Dels vil sinkende faglige møder kunne organiseres om hundredvis af forhold, dels vil der kunne tages udgangspunkt i oppiskede stemninger til at etablere strejker, der foregives at være baseret på hensynet til sundhed og sikkerhed.

Mindretallet må endvidere gøre gammelpartierne opmærksom på, at efter kapitel 10 vil det fremover ikke mere være muligt at sende skoleelever under 15 år ud i erhvervspraktik.

Mindretallet har gang på gang under udvalgsarbejdet forsøgt at få belyst, hvilke omkostninger der kan påtvinges den enkelte virksomhed, hvilket elegant og nonchalant af arbejdsministeren hver gang er blevet besvaret med, at ingen virksomhed, der i dag opfylder den nuværende lovgivning, vil blive påtvunget nye omkostninger.

Lovreformen omhandler foruden sikkerheden som noget nyt også skabelsen af et sundt arbejdsmiljø, der til enhver tid er i overensstemmelse med den tekniske og sociale udvikling i samfundet.

Det nye i loven vil bl. a. medføre, at der skal oprettes adskillige arbejdsmedicinske klinikker og bedriftssundhedstjenester i et antal, som arbejdsministeren ikke kan tage stilling til, jfr. besvarelsen af spørgsmål 15 ad § 13, der er optrykt i det ovenfor omtalte bilagshæfte til den af udvalget afgivne beretning, og hvori det bl. a. hedder: »Under hensyn til de fremlagte forslags forskelligartede og meget vidtrækkende karakter såvel lovgivningsmæssigt og

administrativt som økonomisk finder arbejdsministeriet ikke at kunne tage stilling til, under hvilke former, i hvilket omfang og i hvilken takt en fremtidig opbygning af en dansk bedriftssundhedstjeneste eventuelt skal foregå.»

Loven som helhed giver udtryk for, at den udelukkende vil blive et beskæftigelsesfremmende arbejde for arbejdstilsynets ansatte, og for at være sikker på fremtidig ansættelse af arbejdstilsynets kontrollanter er den største beskæftigelsesgren inddraget under loven. Den papirudspydende offentlige sektor skal, såfremt denne lov vedtages, fremover bygge på et sikkert og sundt arbejdsmiljø med den deraf følgende opbygning af sikkerhedsrepræsentant-hierarkiet.

Loven ville have et formål, såfremt den kunne sikre, at erhvervslivet fremover blev befriet for de påtvungne papirbjerger og skemabebretninger, som det overfyldes med i dag, hvilket ville medføre langt færre psykiske og fysiske lidelser hos erhvervslivets ledere.

Mindretallet må med disse bemærkninger stærkt advare mod, at lovforslaget gennemføres, og vil samtidig påpege, at lovforslaget med sin vedtagelse vil bevirke tusindvis af arbejdspladslukninger.

Mindretallet indstiller derfor lovforslaget til *forkastelse ved 3. behandling*, men forbeholder sig sin ret til at stille ændringsforslag til dette lovjaskereformkompleks for – om muligt – at gøre lovforslaget mindre skadeligt.

Et *andet mindretal* (det konservative folkepartis medlem af udvalget) beklager, at arbejdsministeren og udvalgets flertal ikke har fulgt den opfordring, mindretallet fremsatte i beretningen af 30. september d. å.

I denne opfordrede mindretallet arbejdsministeren til – i forbindelse med fremsættelse af et nyt lovforslag – at give konkrete oplysninger om forslagens konsekvenser både for statskassen og for erhvervslivet. Endvidere advarede mindretallet imod at genfremsætte et lovforslag, der er præget af bemyndigelser, som ingen kan overse, og som betyder, at administrationen får overordentlig store magtbeføjelser.

Mindretallet må fortsat advare imod et lovforslag af en karakter som dette, der helt igennem er bygget op på bemyndigelser, og hvis enkelte bestemmelser indeholder en mangfoldig-

hed af upræcise formuleringer, der kan give anledning til omfattende fortolkningstvivl. Efter dette lovforslags vedtagelse vil der ikke være nogen som helst klarhed om omfanget og rækkevidden af foranstaltninger, der kan kræves gennemført i landets virksomheder. Flertallet har accepteret, at ministeren – eller i nogle tilfælde bevillingsmyndighederne – gennem de indsatte bemyndigelser får bestemmelsesretten med hensyn til, i hvilket omfang loven skal anvendes. Dette vil skabe en urimelig usikkerhed både for erhvervslivet og for de ansatte. Denne usikkerhed vil ikke fremme et godt arbejdsklima.

Det kan heller ikke anses for tilstrækkeligt, at flertallet kan henvise til, at organisationerne vil få indflydelse på den endelige udformning af bestemmelserne. Det er nu engang folketingets og ikke organisationernes opgave at afgøre lovenes indhold og at give dem en sådan udformning, at den enkelte person og virksomhed selv kan tage stilling til bestemmelserne.

Da lovforslaget – som nævnt – består af en række bemyndigelser, har mindretallet ikke anset det for muligt at fremsætte ændringsforslag til samtlige bestemmelser, som mindretallet finder uacceptable. For dog at afbøde nogle af lovforslagets mest uheldige virkninger og hindre den nedlæggelse af en række mindre virksomheder, der ellers kan blive resultatet af denne lovgivning, har mindretallet med ændringsforslag nr. 1 undtaget virksomheder med mindre end fem ansatte fra den række af krav, som lovforslaget opstiller. Mindretallet finder det desuden rimeligt, at disse mindre landbrugs-, håndværks- og detailhandlervirksomheder ligesom de egentlige familievirksomheder undtages fra loven. Endvidere har mindretallet stillet ændringsforslag nr. 5, 8 og 40 og henviser herom til de i betænkningen anførte bemærkninger.

Et *tredje mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) kan godt tilslutte sig en række af de betragtninger, flertallet giver udtryk for, men ønsker at udtrykke betænknelighed ved de mange bemyndigelser, som lovforslaget indeholder, og ved adskillige efter mindretallets opfattelse ret uklare formuleringer. Mindretallet anser det også for yderst uheldigt, at flere af de opstillede regler gennemhulles af omfattende adgang til dispensationer og fravigelser. Mindretallet finder ende-

lig, at de ansattes styrkeposition ikke er tilgodeset i tilstrækkeligt omfang i forslaget.

Derfor er mindretallet heller ikke enigt med flertallet i betragtningerne vedrørende de unges arbejde (aldersgrænse, overarbejde osv.) og det ugentlige hviledøgn og ej heller i flertallets afvisende holdning til krav om forhåndsgodkendelse af nye stoffer og materialer.

På den baggrund fremsætter mindretallet et antal ændringsforslag, der sigter på at indskrænke adgangen til at fravige de lovhjemlede regler, styrke de ansattes rolle i sikkerhedssystemet og skærpe beskyttelsen af dem, der beskæftiges i arbejdsprocesserne.

I øvrigt lægger mindretallet megen vægt på den af arbejdsministeren givne oplysning, at nærværende lovgivning medfører et behov for nyansættelse af ca. 175 medarbejdere i arbejdstilsynet – udover det efterslæb på ca. 200 medarbejdere, som er opgjort i rapporten fra den af arbejdsministeren i oktober 1973 nedsatte arbejdsgruppe om arbejdstilsynets personale og ressourcebehov. Mindretallet er af den opfattelse, at dette samlede personalebehov på ca. 375 medarbejdere udgør det minimum, der må tilgodeses, for at arbejdsmiljøloven kan fungere. Mindretallet beklager, at der ikke i forbindelse med arbejdsmiljølovens gennemførelse er skabt politisk sikkerhed for, at denne udvidelse af arbejdstilsynets personale rent faktisk bliver gennemført.

Mindretallet ønsker udtrykkeligt at tilføje, at det tilslutter sig de i flertalsudtalelsen fremførte betragtninger vedrørende § 13 og kapitel 11. Hermed har mindretallet ikke bundet sig til en bestemt, detaljeret udformning af de pågældende punkter, men er tilfreds med og lægger vægt på, at det bliver folketetinget, der kommer til at træffe den politiske beslutning om bedriftssundhedstjenestens udformning og de dermed sammenhængende problemer.

Mindretallet indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet stillede ændringsforslag.

Et *fjerde mindretal* (kristeligt folkepartis medlem af udvalget) kan tilslutte sig lovforslagets intention og målsætning, men har stadig en række indvendinger mod enkeltheder bl. a. med hensyn til de mange bemyndigelser til ministeren og de økonomiske konsekvenser. Mindretallet vil derfor meddele sin endelige stillingtagen ved 3. behandling.

Et *femte mindretal* (venstresocialisternes medlem af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse ved 3. behandling* med følgende bemærkninger:

Mindretallet må tage afstand fra det foreliggende lovforslag, da det ikke indeholder bestemmelse, der vil sikre et sundt og sikkert arbejdsmiljø. Tværtimod stikker det blå i øjnene på folk, idet det bygger på den antagelse, at årsagerne til det dårlige arbejdsmiljø er at finde i et for ringe samarbejde på virksomhederne.

Lovforslagets formålsparagraf om at »skabe et sundt og sikkert arbejdsmiljø« er tomme ord, da lovforslaget overhovedet ikke tager hensyn til hel klar viden om forskellige faktorerers skyld i forringede arbejdsforhold. Således har adskillige undersøgelser samstemmende vist, at skifteholdsarbejde medfører mavesår, stress og dårlige sociale forhold, uden at lovforslaget har lagt begrænsninger for skifteholdsdrift – tværtimod. Forhåndsgodkendelse, endsige deklaraationspligt for stoffer er ikke blevet lovfæstet, selvom der årligt indføres flere tusinde stoffer af ukendt farlighed i industrien. At sikkerhedsforanstaltninger undermineres og ulykkesrisikoen forøges ved brug af præstationsløn, har ikke foranlediget arbejdsministeren til at lovfæste begrænsninger i adgangen til at anvende denne lønform. Det nuværende lovlige støjniveau på 90 dB(A) giver træthed og hovedpine for personer, der udsættes for støjen i længere tidsrum, foruden markante høreskader for 10 pct. af disse efter 10 års daglig påvirkning. Ej heller denne klare viden om støjens skadevirkninger har medført en sænkning af den lovlige støjbelastning.

Lovforslaget sætter ikke hensynet til arbejderens sikkerhed og sundhed i højsædet, men derimod hensynet til erhvervslivets økonomi. Der skal således forhandles mellem arbejdsmarkedets parter, hvad der forstås ved et sundt arbejdsmiljø. Forbedringer i arbejdsmiljøet kan kun ske ved samtidig løntilbageholdenhed eller på baggrund af produktivitetsstigninger. Retten til søndagsfrihed inddrages, hvorefter den skal gøres til et forhandlingsspørgsmål i brancher, der ikke umiddelbart har behov for kontinuert drift, samtidig med at der lægges op til, at unge under 18 år kan arbejde på skiftehold.

Lovforslaget stiller ikke umiddelbart krav til virksomhederne, der ikke er indeholdt i nugældende love. Arbejdstilsynets sparsomme res-

sourcer skal ikke kun bruges til at kontrollere, om forsvarlige arbejdsforhold forefindes. I stedet skal det fåtallige mandskab fungere som gratis konsulentbistand for virksomhederne. At lovens rammer skal udfyldes administrativt efter vejledning fra branchesikkerhedsrådene, indebærer, at sikkerhed og sundhed bliver relative begreber, der vil svinge med de økonomiske og politiske konjunkturer.

I takt med den »almindelige« udvikling i samfundet stilles der også større og større krav til maskinernes ydeevne og hurtighed. Flere af de små maskiner er i dag skiftet ud med store produktionsanlæg. Det er derfor meget vigtigt for ejerne af de store virksomheder, at der gennem en lovgivning sikres, at maskinanlæggene bliver forrentet maksimalt i den forholdsvis korte periode, hvor de er tidssvarende. Mindretallet må gå imod det samarbejdsprincip, der her kommer til udtryk. Det er ikke i arbejdernes interesse at knokle dag og nat. Det er derimod i virksomhedsejernes. Mindretallet ønsker at gøre op med det stadig stigende tempo, bekæmpe skifteholdsarbejdet og akkordarbejdet. Det er en kamp for bedre forhold på arbejdspladsen, men samtidig er det også en kamp for at få flere i arbejde. Går mindretallet derimod ind på det, der lægges op til i loven, at miljøforbedringer skal ske i et »harmonisk og afbalanceret forhold til virksomhedens planlægning og drift«, altså om produktiviteten er høj nok, så kan miljøforbedringer ske på baggrund af afskedigelser.

Mindretallet ser det som sin opgave at vise, at kampen for bedre arbejdsforhold ikke er en isoleret kamp. Det er en del af arbejderklassens samlede kamp for bedre løn- og arbejdsforhold og imod arbejdsløshed og indkomstpølitik.

Ændringsforslag

Af et *mindretal* (Ninn-Hansen (KF)):

Til § 2.

1) I *stk. 2* indsættes efter nr. 3 som nyt nummer:

»4) arbejde i virksomheder med mindre end 5 ansatte.«

Af et *mindretal* (Ole Henriksen (SF)):

Til § 5.

2) Paragraffen affattes således:

»§ 5. I virksomheder med 1-5 ansatte skal virksomhedens arbejde for sikkerhed og sundhed udføres ved personlig kontakt mellem arbejdsgiveren, eventuelle arbejdsledere, jfr. § 24, og de øvrige ansatte. Såfremt de ansatte ønsker det, har de ret til at vælge en sikkerhedsrepræsentant. Arbejdsministeren kan i øvrigt give regler om opbygning af en sikkerhedsorganisation, hvor dette findes særligt påkrævet, jfr. § 8.«

Til § 6.

3) I *stk. 1* ændres »10« til: »6«.

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (Auker (S), Søren B. Jørgensen (S), Risgaard Knudsen (S), Inge Fischer Møller (S), Otto Mørch (S), Brøndsted (V), Elsebeth Kock-Petersen (V), Røtzler Møller (V), Johan Philipsen (V) og Lone Dybkjær (RV)):

Til § 18.

4) Paragraffen affattes således:

»§ 18. Arbejdsgiveren har pligt til at gøre de ansattes sikkerhedsrepræsentanter og tillidsmænd inden for vedkommende område bekendt med de påbud, som arbejdstilsynet skriftligt har afgivet. Tilsvarende pligt påhviler arbejdsgiveren over for andre sikkerhedsrepræsentanter og tillidsmænd, der fremsætter anmodning om at blive gjort bekendt med påbudet, jfr. § 78.«

Til § 23.

Af *mindretallet* under nr. 1:

5) Paragraffen udgår.

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af *flertallet* under nr. 4:

6) *Stk. 1* affattes således:

»Arbejdsgiveren kan ved aftale overføre det strafferetlige ansvar, der er pålagt ham i lovens § 82, til driftsledere, arbejdsledere eller

andre kvalificerede overordnede. Det er en betingelse for aftalens gyldighed, at den er skriftlig, og at den tydeligt angiver, i hvilket omfang ansvaret overdrages, herunder hvilke lokale eller faglige områder den omfatter.«

Af *mindretallet under nr. 2:*

Til § 28.

7) Efter stk. 2 indsættes som nyt stykke:

»Stk. 3. Dersom de af de ansatte valgte medlemmer af sikkerhedsgruppen mener, at der foreligger en umiddelbar fare for de ansattes liv eller helbred, og at faren ikke straks kan afværges på anden måde, kan de standse arbejdet og kræve sagen uopholdeligt behandlet i sikkerhedsudvalget. Arbejdet forbliver standset, indtil arbejdstilsynet har besluttet, hvornår og under hvilke omstændigheder det kan genoptages. Sikkerhedsrepræsentanter er ikke erstatningsansvarlige for skader, som påføres virksomheden som følge af, at arbejdet standses i medfør af denne bestemmelse.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

Af *mindretallet under nr. 1:*

Til § 37.

8) I *stk. 1* ændres »10 personer« til: »gennemsnitlig 10 ansatte pr. dag beregnet for en uge«.

Af *mindretallet under nr. 2:*

Til § 39.

9) I *stk. 1* indsættes efter nr. 2 som nyt nummer:

»3) forbud mod aflønningssystemer, der er skadelige for sundhed og sikkerhed, og mod skifteholdsarbejde,«

Nr. 3 bliver herefter nr. 4.

Af *arbejdsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 4:*

Til § 43.

10) I *stk. 1, nr. 2*, ændres »andre rum m. v.« til: »velfærdsforanstaltninger m. v.«

Til § 44.

11) »sikkerhed og sundhed« ændres til: »sikkerhed eller sundhed.«

Af et *mindretal* (Ole Henriksen (SF) og Kurt Hansen (VS)):

Til § 48.

12) *Stk. 1* affattes således:

»Stoffer og materialer med egenskaber, der kan være farlige for eller i øvrigt forringe sikkerhed eller sundhed, må kun tages i brug efter godkendelse af direktøren for arbejdstilsynet og anvendes ved arbejdsprocesser og -metoder, der effektivt sikrer de beskæftigede mod ulykker og sygdomme i overensstemmelse med arbejdstilsynets anvisninger.«

Af *arbejdsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 4:*

Til § 49.

13) I *stk. 1* ændres »sikkerhed og sundhed« til: »sikkerhed eller sundhed«.

Af *mindretallet under nr. 2:*

Til § 50.

14) *Stk. 2* affattes således:

»*Stk. 2.* Hvileperioden kan nedsættes til 8 timer ved landbrugsarbejde indtil 30 dage i et kalenderår.«

Til § 51.

15) Efter 1. punkt indsættes som nyt punktum:

»Beslutning herom er dog kun gyldig, såfremt den godkendes af de af de ansatte valgte sikkerhedsrepræsentanter.«

Til § 52.

16) I *stk. 1, nr. 2*, indsættes efter »nødvendig« ordene: », og såfremt fravigelsen er anbefalet af de af de ansatte valgte sikkerhedsrepræsentanter.«

17) I *stk. 2, 1. pkt.*, indsættes efter »rette tid« ordene: », såfremt fravigelsen er godkendt af de af de ansatte valgte sikkerhedsrepræsentanter.«

18) *Stk. 3 og 4* udgår.

Til § 53.

19) *Stk. 1, 2. pkt.*, affattes således:
»Det ugentlige fridøgn skal falde på søndage.«

20) *Stk. 3* affattes således:

»*Stk. 3.* Hvis det er påkrævet, kan det ugentlige fridøgn udskydes og erstattes af tilsvarende frihed senere ved arbejde med pasning af mennesker, dyr og planter.«

21) I *stk. 4* indsættes efter 1. pkt. som nyt punktum:

»Beslutning herom er dog kun gyldig, såfremt den godkendes af de af de ansatte valgte sikkerhedsrepræsentanter.«

Til § 54.

22) I *stk. 1* indsættes efter »direktøren for arbejdstilsynet,« ordene: »såfremt fravigelsen er anbefalet af de af de ansatte valgte sikkerhedsrepræsentanter, og«.

23) I *stk. 2, 1. pkt.*, indsættes efter »rette tid« ordene: », såfremt fravigelsen er godkendt af de af de ansatte valgte sikkerhedsrepræsentanter«.

Af *mindretallet under nr. 12:*

Til § 55.

24) Paragraffen udgår.

Til § 56.

Af et *mindretal* (Kurt Hansen (VS)):

25) Paragraffen udgår.

Af *mindretallet under nr. 2:*

26) I *stk. 1* indsættes foran »aftale« ordet: »kollektiv«.

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af *flertallet under nr. 4:*

Til § 57.

27) Efter »arbejdstid« tilføjes: »for dette arbejde«.

Til § 59.

Af *mindretallet under nr. 2:*

28) *Stk. 2* udgår.

29) *Stk. 4* affattes således:

»*Stk. 4.* Arbejdsministeren kan i øvrigt fastsætte regler om, at unge under 15 år kan optræde i offentlige forestillinger eller ved optagelse af film eller lignende.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af *flertallet under nr. 4:*

30) I *stk. 4, nr. 1*, udgår »såsom i landbrug«.

Af *mindretallet under nr. 12:*

Til § 60.

31) Paragraffen affattes således:

»§ 60. Arbejdstiden for unge under 18 år må ikke overstige den sædvanlige arbejdstid for voksne, der er beskæftiget i samme fag. De unge må under ingen omstændigheder beskæftiges mere end i alt 8 timer pr. dag. Arbejdstiden skal ligge samlet, kun afbrudt af passende spise- og hvilepauser.«

Til § 61.

32) I *stk. 1, 1. pkt.*, ændres »12 timer« til: »14 timer«, og i *stk. 1, 2. pkt.*, ændres »kl. 20« til: »kl. 18«.

Til § 62.

33) Paragraffen affattes således:

»§ 62. Arbejdsministeren kan fastsætte regler om begrænsninger i adgangen til at beskæftige unge under 18 år i de i § 53, stk. 3, og § 54, stk. 1, nævnte tilfælde.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af *flertallet under nr. 4:*

Til § 66.

34) I *stk. 1, nr. 6*, udgår »andet«.

Til § 67.

35) Paragraffen affattes således:

»§ 67. Arbejdsmiljørådet består af en formand, 11 repræsentanter for de ansatte, 9 repræsentanter for arbejdsgiverne, en læge og

en videnskabelig medarbejder ved Danmarks tekniske højskole. Arbejdsministeren udnævner rådets formand og øvrige medlemmer og stedfortrædere for disse.

Stk. 2. Af repræsentanterne for de ansatte skal 3 repræsentere industri og transport, 2 håndværk, 2 landbrug, 1 handel, 1 de tekniske funktionærer, 1 de merkantile funktionærer og 1 de offentligt ansatte. Af repræsentanterne for arbejdsgiverne skal 3 repræsentere industri og transport, 2 håndværk, 2 landbrug, 1 handel og 1 det offentlige.

Stk. 3. Repræsentanterne og stedfortrædere indstilles af de mest repræsentative organisationer inden for hver gruppe. En af repræsentanterne for arbejdsgiverne indstilles dog af finansministeren efter samråd med Amtsrådsforeningen i Danmark, Kommunernes Landsforening samt Københavns og Frederiksberg kommuner. Lægen og en stedfortræder for ham indstilles af sundhedsstyrelsen. Den videnskabelige medarbejder ved Danmarks tekniske højskole indstilles af denne.

Stk. 4. Medlemmerne og stedfortræderne udnævnes normalt for en periode af 6 år.

Stk. 5. Arbejdsministeret, arbejdstilsynet, sikringsstyrelsen og miljøstyrelsen deltager hver med en repræsentant uden stemmeret i arbejdsmiljørådets møder.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af et flertal (Auker (S), Søren B. Jørgensen (S), Risgaard Knudsen (S), Inge Fischer Møller (S), Otto Mørch (S), Brøndsted (V), Elsebeth Kock-Petersen (V), Røtzler Møller (V), Johan Philipsen (V), Lone Dybkjær (RV) og Ole Henriksen (SF)):

Til § 68.

36) Paragraffen affattes således:

»§ 68. Arbejdsmiljøfondets formål er gennem oplysning og uddannelse og på anden egnet måde at fremme et bedre arbejdsmiljø.

Stk. 2. Fondets midler tilvejebringes ved bidrag fra staten, de ulykkesforsikringsselskaber, der er anerkendt efter ulykkesforsikringsloven, samt fra kommuner og arbejdsgivere, der er fritaget for lovpligtig ulykkesforsikring.

Stk. 3. Bidragene udgør 7,5 mill. kr. for tiden 1. juli–31. december 1977. I 1978 udgør bidragene 22 mill. kr. Fra 1. januar 1979 udgør bidragene årlig 30 mill. kr., der reguleres af

arbejdsministeren efter indstilling fra arbejdsmiljørådet og med tilslutning fra folketingets finansudvalg.

Stk. 4. Den del af bidraget, de i stk. 2 nævnte ulykkesforsikringsselskaber, kommuner og arbejdsgivere skal betale, pålignes i forhold til de bidagspligtiges præmieindtægt i det forløbne regnskabsår af pligtig ulykkesforsikring eller, når forsikring ikke er tegnet, i forhold til et af sikringsstyrelsen skønsmæssigt beregnet præmiebeløb svarende til den pågældendes risiko efter ulykkesforsikringsloven. Statens bidrag beregnes som en andel af det samlede bidrag svarende til den andel, de statsansatte udgør af det samlede antal arbejdstagere.

Stk. 5. Til dækning af bidraget til arbejdsmiljøfondet kan ulykkesforsikringsselskaberne uanset de trufne forsikringsaftaler forholdsmæssigt forhøje præmierne for lovpligtig ulykkesforsikring bortset fra forsikring efter ulykkesforsikringslovens § 58.

Stk. 6. Arbejdsministeren fastsætter nærmere regler for beregning og indbetaling af bidragene.

Stk. 7. Arbejdsmiljørådet er fondets øverste myndighed og godkender fondets budget, regnskab og arbejdsplan. Revisionen af regnskabet varetages af statens revisionsmyndighed.

Stk. 8. Fondets daglige ledelse varetages af bestyrelsen, som består af direktøren for arbejdstilsynet som formand og 3 medlemmer, valgt af arbejdsmiljørådet. Medlemmerne skal repræsentere henholdsvis arbejdere, arbejdsgivere og funktionærer.

Stk. 9. Fondets forretningsoden fastsættes af arbejdsministeren efter forhandling med arbejdsmiljørådet.

Stk. 10. Fondets bestyrelse afgiver hvert år beretning om sin virksomhed til arbejdsmiljørådet og arbejdsministeren.«

Af *arbejdsministeren*, tiltrådt af flertallet under nr. 4:

Til § 70.

37) I *stk. 1* ændres »et arbejds-hygienisk institut, et arbejdsmedicinsk institut« til: »et arbejdsmiljøinstitut«.

Til § 83.

38) Ordene »eller dennes stedfortræder, jfr. § 23, stk. 1,« udgår.

Til § 84.

39) Ordene »eller dennes stedfortræder, jfr. § 23, stk. 1,« udgår.

Af mindretallet under nr. 1:

Til § 85.

40) Paragraffen udgår.

Af arbejdsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 4:

Til § 88.

41) Stk. 1 affattes således:

»Loven træder i kraft den 1. juli 1977. Tidspunktet for ikrafttrædelsen af § 13 fastsættes dog ved lov.«

Bemærkninger.

Til nr. 1.

Ændringsforslaget tilsigter at undtage de fleste landbrug og detailvirksomheder samt en række håndværksvirksomheder og mindre fabriktionssteder fra loven i almindelighed. Det tilsigtes ikke hermed at forringe arbejderbeskyttelseslovgivningen for disse virksomheder i forhold til de gældende regler. De nødvendige konsekvensændringer med henblik herpå vil eventuelt kunne gennemføres ved ændringsforslag til 3. behandling.

Til nr. 2 og 3.

Sikkerhedsproblemerne er ofte særlig store på mindre arbejdspladser, og da grænsen for valg af tillidsmand i en række områder er sat til 5 ansatte, anses det for rimeligt at indskrænke § 5 til at omfatte virksomheder med 1-5 ansatte, og at der åbnes mulighed for, at disse, såfremt de selv ønsker det, kan vælge en sikkerhedsrepræsentant med de beføjelser, der tilkommer denne i medfør af denne lov.

Til nr. 4.

Efter drøftelser i udvalget findes det rigtigst at udbygge den hidtidige ret for sikkerhedsrepræsentanter og tillidsmænd til at blive gjort

bekendt med arbejdstilsynets skriftlige påbud med en pligt for arbejdsgiveren til at gøre de pågældende repræsentanter og tillidsmænd bekendt med sådanne påbud. Da det er arbejdsgiveren, der modtager påbud, er det også naturligt ham, der skal tage initiativ til videre information til dem, påbudet direkte vedrører.

Til nr. 5 og 40.

Mindretallet anser det ikke for rimeligt, at arbejdsgivere skal kunne delegere et strafansvar til arbejdsledere. Disse kan efter § 26 pålægges et selvstændigt ansvar, og det må forekomme uacceptabelt at pålægge arbejdslederne, hvis stilling på virksomhederne ofte kan være vanskelig, ansvaret for handlinger eller undladelser, der henhører under andres kompetence.

Mindretallets ændringsforslag er i øvrigt i overensstemmelse med arbejdsministerens oprindelige ændringsforslag, jfr. et til udvalget fremsendt bilag, hvor ministeren efter en henvisning til justitsministeriets udtalelse om § 23 skrev følgende:

»Under hensyn hertil finder arbejdsministeriet ikke, at det er rimeligt at opretholde bestemmelser i forslaget, der indebærer ret til at overdrage strafansvar fra arbejdsgiver til en i virksomheden ansat. Derfor foreslås det, at § 23 udgår sammen med henvisningen hertil i §§ 83 og 84 og bestemmelsen i § 85 om fritagelse af arbejdsgiveren for det overdragne ansvar.

Det må understreges, at disse ændringer ikke berører den pligt, driftsledere, arbejdsledere og andre ansatte i øvrigt måtte have i kraft af deres ansættelsesforhold eller særlig aftale til at varetage opgaver, som efter loven påhviler arbejdsgiver. Dette følger umiddelbart af § 25 og § 26 om arbejdslederes særlige pligter og af §§ 27-29 om de pligter, der påhviler ansatte i almindelighed, samt § 82 om det hermed forbundne strafansvar.«

Til nr. 6 samt 38 og 39.

Under behandlingen i arbejdsmarkedsudvalget har der været udtrykt en del tvivl om rækkevidden af § 23 og om, hvorvidt den heri indeholdte adgang til ansvarsoverdragelse er rimelig.

Efter aftale med udvalget har bestemmelsen været nærmere overvejet af arbejdsministeriet i samarbejde med justitsministeriet. Det er herunder fremhævet, at det centrale indhold i § 23 sammenholdt med §§ 83 og 84 er en adgang til ved aftale at skabe mulighed for at gøre straf-

ansvar gældende imod ledere i virksomheder for overtrædelser af loven, som ikke kan tilregnes den pågældende som forsætlige eller uagtsomme (»objektivt ansvar«).

Justitsministeriet har navnlig gjort gældende, at det objektive ansvar i sin typiske form må ses som en økonomisk driftsrisiko, der i det offentlige interesse pålægges visse virksomheder til fremme af en særlig påkrævet agtpågivenhed.

De synspunkter, herunder risikosynspunkter, der kan begrunde et objektivt driftsherreaansvar, kan efter justitsministeriets opfattelse ikke anføres til fordel for et objektivt ansvar for ansatte. Dette gælder særlig klart for så vidt angår de områder, hvor der som begrundelse for objektivt ansvar henvises til ønsket om at kunne udmåle bødens størrelse under hensyn til den økonomiske fordel, der er opnået eller tilsigtet opnået ved lovertrædelsen. Som det fremgår, har et objektivt ansvar for ansatte en langt mere vidtgående karakter end et tilsvarende ansvar for virksomhedsjere. De foreslåede regler om objektivt bødeansvar for arbejdsledere og lignende må derfor – uanset om det sker på aftalemæssigt grundlag – give anledning til betænkeligheder.

Under hensyn hertil finder arbejdsministeriet ikke, at det er rimeligt at opretholde bestemmelser i forslaget, der indebærer ret til at overdrage et objektivt strafansvar fra arbejdsgiver til en i virksomheden ansat. Derfor foreslås det, at § 23 ændres, således at overdragelse af ansvar kun kan ske for så vidt angår det subjektive ansvar. Arbejdsgiveren vil således bevare det objektive ansvar, såfremt den strafbare handling er omfattet af § 83.

Endvidere foreslås det, at ansvarsoverdragelsen skal ske skriftligt. Dette skyldes bevismæssige hensyn.

Reglen i § 23 må herefter ses som et supplement til § 25 og § 26 om arbejdslederens særlige pligter i kraft af deres ansættelsesforhold eller særlig aftale til at varetage opgaver, som efter loven påhviler arbejdsgiver, og til §§ 27–29 om de pligter, der påhviler ansatte i almindelighed, samt § 82 om det hermed forbundne strafansvar.

Til nr. 7.

Uden en beføjelse som den foreslåede vil det være meget vanskeligt for de af de ansatte valgte sikkerhedsrepræsentanter at skabe den fornødne respekt om sikkerhedsarbejdet. Det

forudsættes, at den omtalte myndighed i de af § 5 omhandlede virksomheder udøves af en af de ansatte udpeget sikkerhedsrepræsentant, jfr. § 8.

Til nr. 8.

Det forekommer urimeligt at pålægge f. eks. ejere af parcelhuse ansvaret for at samordne de foranstaltninger til fremme af de beskæftigedes sikkerhed og sundhed, der skal udføres af arbejdspladsens forskellige arbejdsgivere. Ændringsforslaget tilsigter at fritage sådanne bygherrer for dette ansvar.

Til nr. 9.

Arbejdsministeren må have adgang til at forbyde såvel aflønningssystemer, der resulterer i arbejdsprocesser, som indebærer fare for sikkerhed og sundhed, som skifteholdsarbejde, der i almindelighed udgør en fare for sundheden.

Til nr. 10.

I bemærkningerne til § 43 er der redegjort for, at der ikke med udeladelse af velfærdsbegrebet og lignende formuleringer er tilsigtet snævrere synspunkter end dem, der præger den gældende lov. Tværtimod henvises der til § 1, nr. 1, om, at arbejdsmiljøet skal være i overensstemmelse med den tekniske og sociale udvikling i samfundet.

Da der under drøftelser i udvalget er rejst tvivl om, at dette er kommet tilstrækkelig klart frem i lovteksten, er det fundet rigtigst at indføre begrebet »velfærdsforanstaltninger« i stedet for »andre rum«.

Til nr. 11 og 13.

For at undgå fortolkningstvivil foreslås samme sprogbrug i § 44 og § 49 som anvendt i den tilsvarende bestemmelse i § 40.

Til nr. 12.

Ændringsforslaget sigter på at stramme reglerne ved indførelse af »positivliste«.

Til nr. 14.

Det anses ikke for rimeligt, at flerholdsdrift benyttes til nedsættelse af hvileperioden. Tværtimod bør flerholdsdrift indskrænkes mest muligt.

Til nr. 15–23.

For at undgå misbrug af de nødvendigvis meget bredt formulerede regler anses det for

Bet. o. lovf. om arbejdsmiljø.

nødvendigt at stille krav om godkendelse fra de ansattes repræsentanters side, ligesom det ikke kan anses for rimeligt at bemyndige ministeren til at fastsætte generelle regler om fravigelse. Desuden ønskes søndagen fastholdt som almindelig fridag.

Til nr. 24.

Da der gennem §§ 53 og 54 er åbnet mulighed for, at reglen under bestemte forudsætninger kan fraviges i konkrete tilfælde, anses det ikke for rimeligt, at ministeren bemyndiges til at fastsætte generelle regler om fravigelse.

Til nr. 26.

Det kan være nødvendigt, at der på en række områder kan indgås aftale om andre regler, men sådanne aftaler må kun kunne indgås med ministerens godkendelse og kun som kollektive aftaler mellem arbejdsmarkedets parter.

Til nr. 27.

Under drøftelser med arbejdsmarkedsudvalget er der opstået tvivl om rækkevidden af denne bestemmelse. For at præcisere, at det ikke med denne bestemmelse tilsigtes at give adgang til at gribe ind i fastsættelsen af den almindelige daglige eller ugentlige arbejdstid, som her i landet er et overenskomstanliggende, foreslås denne tilføjelse. Ændringen griber ikke ind i adgangen efter denne bestemmelse til at fastsætte regler såvel for den tid, en arbejder må være beskæftiget ved en bestemt slags arbejde, som for varigheden af hvileperioder imellem arbejdsperioderne, jfr. § 52.

Den begrænsede arbejdstid, som fastsættes efter denne bestemmelse, vil normalt kun omfatte selve det arbejde, som i særlig grad bringer sikkerhed og sundhed i fare. Som nævnt i bemærkningerne til § 57 vil der her kunne stilles krav om særlige pauser ved det farlige arbejde.

Det kan dog ikke udelukkes, at der kan fremkomme arbejde, som er forbundet med særlig fare, hvis den beskæftigede er træt. I sådanne tilfælde vil det kunne være påkrævet også at begrænse arbejdstiden ved andre arbejdsprocesser, som udføres forud for det farlige arbejde.

Til nr. 28 og 29.

Det anses ikke for rimeligt, at der opretholdes særlige regler for unges arbejde i landbrug.

Til nr. 30.

Under drøftelse med udvalget er det fremgået, at nævnelse i lovteksten af landbruget som typisk eksempel kan give anledning til misforståelser i retning af, at landbruget på dette område skulle indtage en særstilling. For at undgå sådan misforståelse foreslås det, at denne eksemplifikation udelades.

Til nr. 31-33.

Ændringsforslagene skærper beskyttelsen af unge i arbejdsprocessen.

Til nr. 34.

På grundlag af drøftelserne i udvalget findes det hensigtsmæssigt at skærpe arbejdsmiljørådets forpligtelse til planlægning, således at der afgives en årlig indstilling om ønskelige forbedringer. Dette svarer til de årlige beretninger fra direktoratet for arbejdstilsynet og til de årlige budgetter.

Til nr. 35.

Som nævnt i bemærkningerne til § 67 svarer arbejdsmiljørådets sammensætning til sammensætningen af arbejdsrådet, som den blev fastlagt i loven om almindelig arbejderbeskyttelse af 1954.

Under behandlingen af lovforslaget i folketingets arbejdsmarkedsudvalg er der rejst spørgsmål, om fordelingen af arbejdstagerrepræsentanter efter disse regler passer til de pågældende gruppers andel af det samlede antal arbejdstagere.

I sin redegørelse herfor har arbejdsministeriet oplyst, at industri og transport, bygge- og anlægsvirksomhed og landbrug talmæssigt er betydeligt overrepræsenteret, medens navnlig funktionærer, administration og liberale erhverv er underrepræsenteret.

Efter henstilling fra arbejdsmarkedsudvalget er der herefter foretaget en fornyet overvejelse af arbejdsmiljørådets sammensætning, især med henblik på, om den offentlige sektor skal repræsenteres både for så vidt angår arbejdsgiverne som de ansatte, og om funktionærrepræsentationen bør ændres.

Disse overvejelser har været baseret på det synspunkt, at en eventuel ændring af rådets sammensætning skal ske under hensyn til udviklingen, og at en ændret sammensætning ikke må gå ud over rådets funktionsduelighed.

Under overvejelserne har det været tillagt betydelig vægt, at det afgørende for rådets

sammensætning ikke så meget er den talmæssige repræsentation som den vægt, de forskellige faglige grupper har i forhold til ulykkesfarer og sundhedsproblemer på arbejdspladserne.

Det må erkendes, at denne vurdering kun kan foretages skønmæssigt, og resultatet af overvejelserne er herefter, at der ikke bør ændres i balancen i rådet bortset fra, at der ved udvidelse af antallet af medlemmer fra arbejdsgiverne og de ansatte med hver et medlem skabes den ønskede mulighed for at få den offentlige sektor, som nu udgør omkring en trediedel af arbejdsmarkedet, repræsenteret i rådet.

Der foreslås derfor en udvidelse af rådet med 2 medlemmer. Arbejdsgivermedlemmet skal indstilles af finansministeren, som er central personalemyndighed for staten, efter samråd med de kommunale organisationer og Københavns og Frederiksberg kommuner. Udvidelsen af repræsentationen for de ansatte med et medlem forudsættes at skulle tilfalde FTF som den største organisation for de offentligt ansatte. Herved tilgodeses også funktionærrepræsentationen.

Ordene »en professor ved Danmarks tekniske højskole« i lovforslagets stk. 1 foreslås erstattet af »en videnskabelig medarbejder ved Danmarks tekniske højskole«, fordi dette svarer til nutidige synspunkter på betydningen af stillingsbetegnelser.

Til nr. 36.

Almindelige bemærkninger.

På baggrund af arbejdet i arbejdsmiljøgruppen af 1972 og forslaget til lov om arbejdsmiljø, herunder det udestående spørgsmål om arbejderbeskyttelsesfondet, har der mellem arbejdsministeriet og direktoratet for arbejdstilsynet været drøftet nye eller ændrede former for finansiering af og for påvirkning af udviklingen inden for arbejdsmiljøindsatsen.

I bemærkningerne til § 1 i forslaget til lov om arbejdsmiljø er nævnt en række områder, bl. a. inden for uddannelse og forskning, hvor en bredere indsats er nødvendig, for at lovens formål skal opfyldes.

Denne indsats vil bl. a. kunne støttes gennem arbejdsmiljøfondet, men dette kræver en udvidelse af fondets virksomhed, derunder af dets økonomiske rammer.

Arbejdsministeriet har på denne baggrund i samarbejde med direktoratet for arbejdstilsynet udarbejdet et oplæg til et udvidet arbejdsmiljøfond, finansieret væsentligst ved arbejdsgiverbidrag. Dette oplæg har været forelagt arbejdsmarkedets hovedorganisationer. Oplægget har derefter dannet grundlag for udarbejdelsen af ændringsforslaget.

Fondets anvendelsesområde.

Arbejderbeskyttelsesfondet har væsentligst beskæftiget sig med information og kursusvirksomhed. Informationen har omfattet bøger, pjecer og anden forlagsvirksomhed, produktion af film, udstillinger, Pas På! m. v. Kursusvirksomheden har omfattet kurser for sikkerhedsrepræsentanter og -udvalg, branchekurser, emnekurser m. v. Disse opgaver skal fortsat varetages af fondet. På grund af de nye opgaver, som tages op inden for arbejdsmiljøet, og den stærkere prioritering af den forebyggende indsats vil begge områder imidlertid blive mere omfattende. Det har ved beslutningen om at søge fondet udvidet og ved fastsættelsen af de økonomiske rammer været lagt til grund, at arbejdsmiljøfondet har følgende opgaver, som alle kan rummes inden for lovforslagets formulering af § 68, stk. 1, jfr. herved bemærkningerne til lovforslaget side 44.

1) *Information* efter samme retningslinier som hidtil, men udvidet bl. a. med information om bedriftssundhedstjenesten.

2) *Uddannelse*. De nuværende aktiviteter fortsættes og udbygges med bl. a. uddannelse af personale i bedriftssundhedstjenesten (efteruddannelse af personalet med henblik på deres indsats specielt inden for arbejdsmiljøet) og intensiveret uddannelse af personale i sikkerhedsorganisationerne. Endvidere har fondet til opgave at arbejde for uddannelse i arbejdsmiljøspørgsmål i bred forstand, herunder som led i almindelige uddannelsesforløb.

3) *Forskning*. Der tænkes her på anvendt forskning (med en bestemt praktisk arbejdsmiljøanvendelse for øje). Området dækker både konkrete projekter og forberedende undersøgelser, som tager afgrænsede områder op med henblik på et overblik over problemstillinger, eksisterende viden og ønskelige forskningsprojekter.

Fondet skal motivere til forskning i arbejdsmiljøspørgsmål. For at kunne gøre dette effektivt, er det erfaringsmæssigt nødvendigt, at

fondet har midler til rådighed til hel eller delvis finansiering af projekter.

4) *Udviklingsarbejde*, dvs. anvendelse af resultaterne af dansk og udenlandsk grundforskning og anvendt forskning med henblik på at indføre eller forbedre materialer, produkter og processer m. v. Der henvises til bemærkningerne under 3).

5) *Forsøgsordninger*. Der tænkes her på støtte til praktiske forsøgsordninger på f. eks. virksomheds- eller brancheplan med det formål at få gennemprøvet forskellige systemer uden økonomisk risiko for de deltagende.

Økonomiske og administrative konsekvenser.

Det foreslås, at der stilles 30 mill. kr. årlig til rådighed for arbejdsmiljøfondet fra 1979. I tiden 1. juli–31. december 1977 skal fondet have stillet 7,5 mill. kr. og i 1978 22 mill. kr. til rådighed.

Det foreslås endvidere, at beløbene fra 1979 reguleres af arbejdsministeren efter indstilling fra arbejdsmiljørådet og med tilslutning fra folketingets finansudvalg.

Årsagen til, at der i årene 1977 og 1978 ydes et mindre beløb til fondet end fra 1979, er, at en så kraftig aktivitetsudvidelse, som der er tale om, bør ske gradvis.

Det har i udvalget været overvejet, om der bør indføres en pristalsregulering af de beløb, som stilles til rådighed for arbejdsmiljøfondet.

Under hensyn til, at der er tale om en væsentlig forøgelse af de midler, som stilles til fondets rådighed (arbejderbeskyttelsesfondets nuværende bevilling er på ca. 3,5 mill. kr.), er udvalget betænkeligt ved at foreslå en automatisk pristalsregulering og har derfor foretrukket den her foreslåede løsning, der giver mulighed for også at lade den fremtidige stigning i beløbet afhænge af aktivitetsudvidelsen på området, set bl. a. i lys af den tekniske og sociale udvikling.

Det bemærkes, at der med forslaget ikke er præjudiceret noget med hensyn til en arbejdsmiljøafgift som foreslået af arbejdsmiljøgruppen af 1972, jfr. nedenfor.

I finansåret 1975–76 betaler staten til arbejderbeskyttelsesfondet 3.339.725 kr. Gennemførelse af ændringsforslaget vil bevirke, at statens udgifter i form af bidrag til fondet bliver 3,5 mill. kr. årlig fra 1979. Statens udgifter i 1977 og 1978 bliver henholdsvis 862.500 kr. og 2.530.000 kr.

Der foreslås ikke ændringer i det nuværende system for opkrævning af bidrag til fondet.

Arbejdsgivernes bidrag indbetales således fortsat gennem ulykkesforsikringsselskaberne, som kan forhøje præmierne for lovpligtig ulykkesforsikring uanset trufne forsikringsaftaler. Derved opnås, at arbejdsgiverbidragene i et vist omfang gradueres efter virksomhedsgruppernes farlighed. Det er beregnet, at ulykkesforsikringspræmierne skal forhøjes med ca. 5,3 pct.

Der er derfor ikke realitetsændringer i den del af lovforslagets § 68, som vedrører dette spørgsmål.

Arbejdsmiljøgruppen af 1972, som bl. a. har forsknings-, oplysnings- og uddannelsesproblemer i sit kommissorium, har afgivet en udtalelse om ændringsforslaget.

Arbejdsmiljøgruppen har udtalt, at en forøgelse af ressourcerne til oplysning, uddannelse og forskning inden for arbejdsmiljørådet er yderst påtrængende. Den nuværende indsats på ca. 3,5 mill. kr. til arbejderbeskyttelsesfondets uddannelses- og oplysningsvirksomhed dækker slet ikke de behov, som vil vise sig i fremtiden, jfr. arbejdsmiljøgruppens rapporter.

Arbejdsmiljøgruppen understreger, at der på uddannelses- og oplysningsområdet kan forudses nye opgaver af betydeligt omfang. Der skal således uddannes sikkerhedsrepræsentanter, arbejdsledere og sikkerhedsingeniører til at varetage det interne sikkerhedsarbejde, ligesom personalet i bedriftssundhedstjenesten skal uddannes. Der er ligeledes i høj grad behov for en bred oplysningsindsats over for befolkningen.

Arbejdsmiljøgruppen peger endvidere på nødvendigheden af en stærkere forskningsindsats, ikke mindst på forsømte områder som f. eks. erhvervsygdomme, langsom nedslidning og udstødning fra arbejdsmarkedet.

På baggrund af disse påtrængende og voksende undervisnings-, oplysnings- og forskningsbehov vurderer arbejdsmiljøgruppen forslaget om at forøge arbejdsmiljøfondets midler til 30 mill. kr. overordentlig positivt.

Arbejdsmiljøgruppen mener imidlertid, at beløbet på længere sigt næppe vil være tilstrækkeligt. I denne forbindelse minder gruppen om sit forslag om en forebyggende arbejdsmiljøafgift, som er beskrevet i gruppens rapport 1 og 3.

Samtidig med at arbejdsmiljøgruppen betragter forslaget om et udvidet arbejdsmiljø-

fond som et skridt i den rigtige retning, gør gruppen opmærksom på, at der kan komme koordineringsproblemer i fremtiden, når det arbejdsmedicinske institut skal oprettes, i betragtning af at instituttet også forventes at få f. eks. visse forskningsopgaver. På lang sigt mener gruppen, at man bør overveje at slå fondet og det kommende arbejdsmedicinske institut sammen i en central arbejdsmiljøorganisation under arbejdsmiljørådet.

Til stk. 1.

Stk. 1 er identisk med lovforslagets stk. 1.

Til stk. 2.

Svarer med redaktionelle ændringer til forslagens stk. 2.

Til stk. 3 og 4.

Fondets budget på 30 mill. kr. årlig fra 1. januar 1979 kan opdeles i følgende punkter, som er anslået skønsmæssigt, idet det på nuværende tidspunkt er meget vanskeligt at anslå de forskellige posters størrelse.

Information	3,5 mill.
Uddannelse af sikkerhedsrepræsentanter	6,0 mill.
Uddannelse af personale i bedriftssundhedstjenesten	3,0 mill.
Uddannelse i øvrigt	1,0 mill.
Forskning, udviklings- og forsøgsarbejde	14,0 mill.
Faste udgifter til fondets drift	2,5 mill.
I alt	<u>30,0 mill.</u>

Med hensyn til de enkelte poster bemærkes, at udgiften til *information* hviler på arbejderbeskyttelsesfondets budget for 1975-76, men er forhøjet væsentligt, fordi informationsvirksomheden nødvendigvis må forøges betydeligt. Udgifterne til *uddannelse af sikkerhedsrepræsentanter* kan opdeles i 2 mill. til uddannelse af instruktører og 4 mill. til delvis dækning af kursusudgifter. Udenfor fondets budget forudsættes arbejdsgiverne at betale 12 mill. i kursusudgifter og 32 mill. i tabt arbejdsfortjeneste. Med hensyn til uddannelse af personale i *bedriftssundhedstjenesten* henvises til bemærkningerne om fondets anvendelsesområde. Med hensyn til udgifterne til *forskning m. v.* bemærkes, at beløbet i høj grad er udtryk for et skøn, idet der indtil nu kun foreligger spredte erfa-

ringer med hensyn til forskning i arbejdsmiljø. I direktoratet for arbejdstilsynets netop udgivne pjece »Forskning for et bedre arbejdsmiljø« er beskrevet en række forskningsprojekter til belysning af behovet for forskning på dette område. Oversigten er imidlertid ikke en udtømmende eller prioriteret liste over de problemer, som bør gøres til genstand for forskning. Behovet for forskningsmidler til arbejdsmiljøfondet vil endvidere afhænge af, i hvor høj grad andre institutioner går ind i arbejdsmiljøforskningen. Udgifterne til fondets *drift* er en mindre forhøjelse af budgettet for 1975-76. Det bemærkes, at denne post foruden de egentlige administrationsudgifter også dækker det faste personales deltagelse i f. eks. kursusplanlægning.

Det forudsættes, at ikke anvendte midler kan overføres til næste års budget.

Det forudsættes, at den betaling, som opkræves for serviceydelser fra fondet, f. eks. kursustilrettelæggelse og materialer, kun dækker fondets egentlige udgifter ved ydelsen. Med hensyn til uddannelse af sikkerhedsrepræsentanterne forudsættes det, at fondet afholder udgifterne til uddannelse af instruktører og 25 pct. af kursusudgifterne, og at arbejdsgiverne afholder 75 pct. af kursusudgifterne og erstatter tabt arbejdsfortjeneste.

Det foreslås, at staten betaler et bidrag, der beregnes efter forholdet mellem antallet af statsansatte og hele lønmodtagerstyrken.

De statsansatte udgør ifølge Danmarks Statistiks seneste beskæftigelsesundersøgelse 11,5 pct. På grundlag heraf forudsættes statens bidrag ved den første fastsættelse af bidragenes størrelse at udgøre 11,5 pct. af de samlede bidrag, hvorefter statens andel kan variere afhængigt af udviklingen i forholdet mellem statsansatte og samtlige lønmodtagere.

Det forudsættes imidlertid ikke, at statens andel svinger med de forholdsvis små ændringer, som beskæftigelsesundersøgelserne senest har vist. I de seneste undersøgelser udgør de statsansatte henholdsvis 11,34, 11,68 og 11,50 pct. Det vil ikke være rimeligt at lade statens andel af bidragene påvirke af disse små ændringer, navnlig da beskæftigelsesundersøgelserne ikke kan betragtes som fuldstændigt præcise vedrørende små udsving.

Statens andel tænkes derfor kun ændret fra de 11,5 pct., for så vidt der sker en væsentlig ændring af forholdet mellem statsansatte og det samlede lønmodtagerantal. Reglerne herom

tænkes fastsat i en bekendtgørelse til afløsning af den nugældende bekendtgørelse om bidrag til arbejderbeskyttelsesfondet.

Finansieringen af arbejdsmiljøfondet kan herefter opstilles således:

	pct.	1.000 kr.
1. staten	11,5	3.500
Ulykkesforsikrings- selskaberne		
2. private arbejdsgivere ¹⁾	84,8	25.400
3. privatbanerne	0,1	30
4. kommunerne	2,7	800
Selvforsikrede		
5. kommuner	1,0	300
(4 + 5 kommuner i alt	3,7	1.100)
6. arbejdsgivere (KTAS) .	0,1	30
	<hr/>	<hr/>
	100,0	30.000

¹⁾ Der er hos de private selskaber nogle i denne sammenhæng ubetydelige kommunale forsikringsudgifter.

Stk. 3 og 4 svarer i øvrigt til forslaget stk. 3 og 4.

Til stk. 5.

Svarer med redaktionelle ændringer til forslaget stk. 5.

Til stk. 6.

Svarer med redaktionelle ændringer til forslaget stk. 6 under hensyntagen til statens ændrede bidragsbetaling.

Til stk. 7-10,

Arbejdsmiljøfondet bør efter arbejdsministeriets opfattelse have en meget nær tilknytning til arbejdsmiljørådet, som er den styrende og koordinerende instans for arbejdsmarkedets organisationers indflydelse. Den overordnede styring af fondets virksomhed er derfor tillagt arbejdsmiljørådet.

Det er imidlertid nødvendigt, at der sker en koordinering mellem fondets og arbejdstilsynets virksomhed og mellem fondet og andre myndigheder, hvis virksomhed har berøringsflade med fondet.

Dette koordineringsbehov tilgodeses til dels gennem direktøren for arbejdstilsynets placering som formand for fondets bestyrelse. Herudover vil koordinering kunne tilgodeses ved fondets forretningsorden, som efter forslaget fastsættes af arbejdsministeren efter forhandling med arbejdsmiljørådet.

Der tænkes i denne forbindelse ikke mindst på, at administrationen af fondets forskningsmidler må ske i nær kontakt med navnlig Planlægningsrådet for forskningen. Nærmere regler om dette samarbejde tænkes fastlagt i fondets forretningsorden efter forhandling med bl. a. Planlægningsrådet for forskningen.

1. revisionsdepartement overtog fra 1. april 1975 revisionen af arbejderbeskyttelsesfondets regnskaber. Også revisionen af arbejdsmiljøfondets regnskaber vil blive varetaget af statens revisionsmyndighed. I overensstemmelse med en anmodning herom fra 1. revisionsdepartement fastslås dette udtrykkeligt i loven.

Til nr. 37.

Ifølge bemærkningerne til § 70, stk. 1, i lovforslaget skal arbejdsmedicinsk institut beskæftige sig med bl. a. arbejdsmedicinsk forskning, løsning af praktiske arbejdsmedicinske problemer samt information og undervisning for såvel studerende som arbejdstilsynets personale. Endvidere tænkes instituttet foreløbig at skulle have en medicinsk, en arbejdsfysiologisk og en arbejdspsykologisk afdeling og en arbejds-hygienisk enhed svarende til den nuværende Statens institut for arbejds-hygienje (SIFA).

Dette indebærer, at instituttets sigte er bredere end det rent arbejdsmedicinske: navnlig medfører forskningsopgaven efter denne beskrivelse, at der vil blive brug for løsningsgende forskning over et bredere område og dermed nødvendigvis forskning også i teknologiske og andre arbejdsmiljø-mæssige forhold. Også uddannelsesaktiviteterne kan få et bredere omfang end det rent arbejdsmedicinske.

Det er derfor fundet hensigtsmæssigt at erstatte forslaget om et arbejdsmedicinsk institut med et forslag til et arbejdsmiljøinstituttet med et videre sigte og heri at indbefatte det arbejds-hygieniske institut.

Til nr. 41.

Ved lovens fremsættelse i 1974 og gennemførelse i januar 1975 blev ikrafttrædelsesdatoen anført som 1. januar 1977 under den forudsætning, at loven blev vedtaget i første halvår af 1975.

Som anført i bemærkningerne må der beregnes ca. et og et halvt år til udfærdigelse af de mest nødvendige administrative regler, som skal være udstedt ved lovens ikrafttrædelse. Det er derfor nu påkrævet, at ikrafttrædelses-

datoen for loven i almindelighed ændres til 1. juli 1977.

Vedrørende tilføjelsen angående § 13 bemærkes:

Da lovforslaget blev fremsat i 1974 var den nærmere udformning af bedriftssundhedstjenesteordningen – som anført i bemærkningerne til § 13 – under overvejelse i Arbejdsmiljøgruppen af 1972 og et udvalg nedsat af forskellige organisationer.

Efter at resultatet af disse overvejelser i juli 1975 blev forelagt for arbejdsministeriet i form af en betænkning fra det sidstnævnte udvalg og en foreløbig udtalelse fra arbejdsmiljøgruppen, meddelte arbejdsministeren arbejdsmar-

kedsudvalget, at han under hensyn til de fremlagte forslags forskelligartede og vidtrækkende karakter såvel lovgivningsmæssigt og administrativt som økonomisk ville nedsætte en embedsmandsgruppe med repræsentanter for berørte ministerier og de kommunale myndigheder.

Under hensyn til den uklarhed, der således endnu består om, hvorledes bestemmelsen i § 13 skal anvendes i praksis, må det anses for rigtigst, at der sikres folketinget fuld indflydelse på, at bestemmelsen ikke træder i kraft, før der foreligger fornøden klarhed over konsekvenserne.

Brøndsted (V). Elsebeth Kock-Petersen (V). Røtzler Møller (V). Johan Philipsen (V).

*Bach (FP). Glensgård (FP). Hölge (FP). Ritta Ahm (KrF). Auken (S),
formand.*

Søren B. Jørgensen (S). Risgaard Knudsen (S). Inge Fischer Møller (S). Otto Mørch (S).

*Lone Dybkjær (RV). Ole Henriksen (SF). Kurt Hansen (VS). Ninn-Hansen (KF),
næstformand.*

Bilag

til betænkning over

forslag til lov om arbejdsmiljø.

Nærværende bilagshæfte er en videreførelse af bilagshæfte til den af arbejdsmarkedsudvalget afgivne beretning af 30. september 1975 (beretning og bilagshæfte blad nr. 928 og 930, Folketingstidende 1974-75, 2. samling, tillæg B. sp. 1697).

Indholdsfortegnelse.

	Side
Bilag 1. Skriftlige spørgsmål fra arbejdsmarkedsudvalget og arbejdsministerens svar herpå	207
Bilag 2. Skriftligt spørgsmål fra arbejdsmarkedsudvalget og indenrigsministerens svar herpå	227
Underbilag 1. Skrivelse af 4. september 1975 fra Århus amtskommune til indenrigsministeriet	229
Underbilag 2. Notat vedrørende oprettelse af arbejdsmedicinske klinikker	231
Bilag 3. Skrivelse af 13. november 1975 fra justitsministeriet til arbejdsministeriet vedrørende arbejdsgiverens adgang til ved aftale at overdrage sit ansvar efter loven til ledere eller andre kvalificerede overordnede m.v.	235
Bilag 4. Skrivelse af 20. oktober 1975 fra arbejdsministeren vedrørende byggesagers behandling . .	239
Bilag 5. Skrivelse af 14. november 1975 fra arbejdsministeren til amtmand S. Wechselmann vedrørende nedsættelse af en embedsmandsgruppe om en dansk bedriftssundhedstjeneste . .	243
Bilag 6. Skrivelse af 25. november 1975 fra arbejdsministeren i anledning af en henvendelse fra formanden for Dansk Arbejdsgiverforening til ministeren	247
Underbilag 1. Skrivelse af 20. november 1975 fra formanden for Dansk Arbejdsgiverforening til arbejdsministeren	249
Underbilag 2. Notat vedrørende arbejdsmiljølovens § 67	251
Bilag 7. Skrivelse af 3. december 1975 fra arbejdsministeren i anledning af en henvendelse fra Dansk Arbejdsgiverforening til ministeriet vedrørende arbejdsmiljøfondet	255
Underbilag. Skrivelse af 2. december 1975 fra Dansk Arbejdsgiverforening til arbejdsministeriet	257
Bilag 8. Arbejdsministerens kommentar til en henvendelse fra Praktiserende arkitekters Råd og Foreningen af rådgivende Ingeniører	261
Underbilag 1. Arbejdstilsynets udtalelse	263
Underbilag 2. ILO Codes of Practice 69: 614.8:624(100)	267
Bilag 9. Henvendelse af 21. november 1975 fra Foreningen af arbejdsledsledere i Danmark	269
Bilag 10. Henvendelse af 3. december 1975 fra FTF — Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer	271
Underbilag. Arbejdsministerens kommentar	273
Bilag 11. Henvendelse af 8. oktober 1975 fra Kooperative Marketenderiers Samvirke	275
Bilag 12. Henvendelse af 24. november 1975 fra planlægningsrådet for forskningen	279
Underbilag. Skrivelse af 6. september 1974 fra planlægningsrådet til undervisningsministeriet	283

Bilag 1.

Skriftlige spørgsmål fra arbejdsmarkedsudvalget og arbejdsministerens svar herpå.

Spørgsmål 1:

Der ønskes en uddybning af, hvilke områder regeringen vil prioritere.

Svar:

Med denne lovgivning tilsigter regeringen at give bredere rammer end hidtil for en videre udvikling imod et sikkert og sundt arbejdsmiljø. Der er hermed navnlig tænkt på at få øget den forebyggende indsats på det tidligst mulige tidspunkt. Derfor er der f. eks. foreslået øget ansvar for dem, der planlægger arbejdsforholdene (§ 33) og nye muligheder for at kræve egentlig planlægning og for at få arbejdstilsynet ind på dette stadium (§§ 40, 44 og 46). Også den overordnede, koordinerende og styrende planlægning af arbejdsmiljøindsatsen prioriteres højt (§ 66, stk. 1, nr. 6 og besvarelsen af spørgsmål 57 og 58*). Regeringen vil derfor søge de fornødne administrative forudsætninger herfor etableret.

Uden at slække på forebyggelsen af ulykker tilsigtes det at sætte særlig kraftigt ind imod påvirkninger, der kan føre til erhvervs sygdomme eller til nedslidning og dermed til for tidlig afgang fra arbejdet. Derfor lægger man særlig vægt på opbygning af et arbejdsmedicinsk beredskab. I første omgang er det nødvendigt at få etableret et arbejdsmedicinsk institut, der skal være med til at udforme et grundlag for udvikling af bedriftssundhedstjenester i virksomhederne.

Ved udbygning af arbejdstilsynet lægges der særlig vægt på at få knyttet flere arbejdslæger, ergonomer, laboratorieteknikere og kemikere til kredsenes vejlednings- og kontrolarbejde.

Når det gælder enkeltheder i udviklingen,

må man i øvrigt pege på, at der i lovforslaget tillægges indsatsen i virksomhederne og medvirken fra arbejdsmarkedets parter øget betydning på alle led i lovens administration. Det giver sig udslag i bestemmelserne om den interne sikkerhedstjeneste, om branchesikkerhedsråd og om arbejdsmiljørådets obligatoriske medvirken ved regeldannelsen og planlægningen (§§ 14 og 68). Det ville være i strid hermed, såfremt regeringen på forhånd gik yderligere i enkeltheder med hensyn til prioriteringen af den fremtidige indsats for bedre arbejdsmiljø.

Det må dog fremhæves, at prioriteringen ikke alene kommer til at afhænge af, hvilke områder man vil tillægge størst betydning, men også af de tekniske og ikke mindst de personelle muligheder. Et eksempel herpå er den foran nævnte arbejdsmedicinske udvikling, som bl. a. er afhængig af specialuddannelse af det nødvendige antal læger, sygeplejersker og ergonomer m. v. og gennemførelse af en betydelig forskningsindsats. Der må derfor snarest muligt etableres de fornødne uddannelsesforløb.

Ad virksomhedernes omkostninger:

Spørgsmål 2:

Der ønskes en uddybning af bemærkningerne i ministerens skriftlige besvarelse af samrådsspørgsmål A (bilagshæftet til den af udvalget afgivne beretning side 44) om virksomhedernes omkostninger i forbindelse med en fuldt udbygget bedriftssundhedstjeneste.

Svar:

De nævnte bemærkninger om, at en fuldt udbygget bedriftssundhedstjeneste er an-

*) Se bilagshæftet til den af udvalget afgivne beretning side 25.

Bilag til bet. o. lovf. om arbejdsmiljø.

slået at koste virksomhederne ca. 350 mill. kr., falder i forbindelse med omtalen af, hvilke økonomiske konsekvenser der påføres virksomhederne ved lovforslaget. Der henvises i den forbindelse til svaret på spørgsmål 67*), hvor der er redegjort for, hvorfor det ikke er praktisk muligt at udregne de sande omkostninger ved opfyldelse af lovens krav om fuldt forsvarlige forhold.

På et begrænset område, nemlig en fuldt udbygget bedriftssundhedsordning, er der i betænkningen om en dansk bedriftssundhedstjeneste foretaget en beregning af de samlede årlige omkostninger ved en bedriftssundhedstjeneste, som dækker alle arbejdstagere i landet. Herefter anslås omkostningerne til i alt 345 mill. kr. årlig. Om de nærmere forudsætninger for dette skøn henvises til side 145-47 i nævnte betænkning, der tidligere er tilsendt udvalget, jfr. også svaret på spørgsmål 15 (side 7 i bilagshæftet til den af udvalget afgivne beretning).

Det bemærkes, at beløbet på ca. 350 mill. kr. alene angår udgifterne. Der er altså ikke i denne forbindelse redegjort for, hvilke besparelser virksomhederne kan påregne som følge af bedriftssundhedstjenestens betydning for de ansattes trivsel, nedsat sygefravær, øget arbejdsevne m. v. Om dette problem henvises til besvarelsen af spørgsmål 66, ad 3 (bilagshæftet til den af udvalget afgivne beretning side 28 ff).

Det tilføjes, at nævnte anslåede omkostningsbeløb står for udvalgets regning, idet arbejdsministeriet ikke har været repræsenteret i udvalget. Betænkningen vil i det kommende år blive behandlet i et af arbejdsministeriet nedsat embedsmandsudvalg.

Ad bemærkningerne til § 1, side 19:

Spørgsmål 3:

Hvordan vil man sikre den brede indsats?

Svar:

I almindelig lov § 60, stk. 9, er der en almindelig holdt udtalelse om, at der i skoler og andre undervisningsanstalter skal gives oplysninger om, eventuelt egentlig undervisning i arbejdets sygdoms- og ulykkesfarer. Efter indstilling fra arbejderbeskyttelsesfondet og efter samråd med arbejdsministeren

træffer vedkommende minister bestemmelse om, i hvilket omfang disse oplysninger skal gives.

Det er ikke fundet hensigtsmæssigt i forslag til lov om arbejdsmiljø at optage en sådan bestemmelse, der ikke kan tillægges megen retlig værdi og derfor ikke hører hjemme i en forenklet lov.

Arbejdsministeriet er imidlertid meget opmærksom på det reelle sigte med den eksisterende lovbestemmelse. Udeladelsen vil derfor ikke få praktisk betydning.

Arbejdsmiljøgruppen af 1972 er således i sit kommissorium udtrykkeligt anmodet om at „undersøge og overveje, om det nuværende uddannelsesmønster i rimeligt omfang giver dem, der søger uddannelse, en orientering om arbejdsmiljøet, der svarer til deres kommende placering i og indflydelse på arbejdsmiljøet“. Dette tager sigte på punkt 1-3 i de i spørgsmålet nævnte bemærkninger.

Andre punkter i kommissoriet omfatter de i punkterne 4-6 nævnte problemer.

Arbejdsmiljøgruppen forventes at fremkomme med udtalelser og forslag vedrørende disse emner i sin næste rapport, der afgives i foråret 1976. Arbejdsministeriet er indstillet på at optage drøftelse med berørte ministerier og andre myndigheder og organisationer i det omfang, rapporterne giver anledning til det.

Arbejdsministeriet og direktoratet for arbejdstilsynet har allerede igennem nogen tid forhandlet med arbejdsmarkedets hovedorganisationer om opbygning af et uddannelsesprogram for sikkerhedsrepræsentanter, arbejdsledere m. fl. Direktoratet har endvidere rettet henvendelse til planlægningsrådet for forskningen med anmodning om konkret samarbejde om forskning i arbejdsmiljøproblemer. Dette skal bl. a. ses i sammenhæng med lovforslagets § 70 om etablering af et arbejdsmedicinsk institut.

Med hensyn til tilvejebringelsen af den nødvendige statistik arbejder direktoratet for arbejdstilsynet på at få det i 1973 indførte nye indberetningssystem til at fungere ved at tilskynde virksomhederne til at efterleve anmeldelsespligten og i øvrigt ved at udnytte alle tilgængelige oplysninger om indtrufne ulykker, erhvervsyggdomme m. v.

*) Se bilagshæftet til den af udvalget afgivne beretning side 34.

*Ad § 3:**Spørgsmål 4:*

Hvilke konsekvenser vil en gennemførelse af lovforslaget få for arbejdet på boreplatforme, f.eks. for så vidt angår hviletidsbestemmelserne?

Svar:

Arbejde med udforskning og udnyttelse af kontinentalsoklen er efter kontinentalsokkeloven omfattet af dansk lovgivning.

Som det fremgår af bemærkningerne, anses arbejdet på stationære anlæg, eksempelvis arbejde udført på D.U.C.'s olieindvindingsanlæg i Danfeltet i Nordsøen, for omfattet af den gældende lovgivning om arbejderbeskyttelse og vil også være omfattet af loven om arbejdsmiljø.

Bestemmelserne i lovforslagets kap. 9 om den daglige hvileperiode og det ugentlige fridøgn vil omfatte alle, der er beskæftiget på sådanne stationære anlæg.

Et eventuelt behov for fravigelser af reglerne om den daglige hvileperiode vil — udover de tilfælde, hvor nedsættelse af hvileperioden til 8 timer kan finde sted efter lovforslaget, jfr. § 50, stk. 2, nr. 1, og § 51 — kunne tilgodeses ved tilladelse fra direktoratet for arbejdstilsynet i enkelttilfælde efter § 52, stk. 1, eller ved arbejdsministerens fastsættelse af særregler efter § 52, stk. 3.

Reglerne om det ugentlige fridøgn vil ligeledes kunne fraviges ved fastsættelse af særregler efter § 55, som også giver mulighed for en omlægning af det ugentlige fridøgn, eksempelvis ved opsummering af fridøgnene for nogle uger til en samlet fritid.

Arbejdsmiljørådet skal medvirke ved fastsættelsen af særregler, jfr. § 66, stk. 1, nr. 3.

*Ad § 7, stk. 2, 2. pkt.:**Spørgsmål 5:*

Med hvilken begrundelse er det specielt nævnt, at sikkerhedsrepræsentanter m.v. har fri adgang til at forelægge spørgsmål af sikkerheds- og sundhedsmæssig art for arbejdstilsynet, når det af ministerens besvarelse af udvalgets spørgsmål 5 (bilagshæftet til udvalgets beretning, side 5) fremgår, at enhver kan rette henvendelse til arbejdstilsynet?

Svar:

Det er anset for hensigtsmæssigt at lade bestemmelsen i § 7, stk. 2, 1. punktum om den tilsynsførendes pligt til at kontakte sikkerhedsrepræsentanter m.v. ledsage af en bestemmelse i 2. punktum, der understreger, at forbindelsen også kan knyttes den anden vej. Herved gives også udtryk for, at medlemmerne af sikkerhedsgrupper og sikkerhedsudvalg ikke nødvendigvis behøver at gå via virksomhedens leder med tvivlsspørgsmål vedrørende arbejdsmiljøet, men kan henvende sig direkte til arbejdstilsynet.

*Ad § 13:**Spørgsmål 6:*

Vil ministeren søge kontakt med Den almindelige danske Lægeforening med henblik på at fremskaffe de gældende standardkontrakter, for så vidt angår bedriftslæger?

Svar:

„Overenskomst angående stilling som bedriftslæge“ vedlægges. Den er udarbejdet af Praktiserende Lægers Organisation under Den almindelige danske Lægeforening.

(Ikke genoptrykt).

*Ad ministerens ændringsforslag til § 18:**Spørgsmål 7:*

Vil ministeren i en supplerende bemærkning til ændringsforslaget klargøre, hvad der ligger i ordene „inden for vedkommende område“?

Svar:

En sikkerhedsrepræsentant er iflg. lovforslagets § 6, stk. 3, valgt af de ansatte i en afdeling eller et arbejdslederområde. Han skal derfor efter den foreslåede ændring af § 18 af arbejdsgiveren gøres bekendt med de påbud fra arbejdstilsynet, som har betydning for dette område.

En tillidsmand er valgt af en fagligt afgrænset gruppe af medarbejdere. Han skal derfor gøres bekendt med de påbud, der vedrører denne gruppe eller dele af denne gruppe.

*Ad § 23:**Spørgsmål 8:*

Udvalget anmoder om nærmere kommentarer til de i justitsministeriets skrivelse af 13. november 1975*), nævnte 3 mu-

*) Denne skrivelse er optrykt som bilag 3 i nærværende bilagshæfte.

lige løsninger med særlig uddybning af begrundelsen for, at arbejdsministeren har valgt at foreslå, at § 23 helt skal udgå af lovforslaget.

1. Justitsministeriet har i skrivelse af 13. november 1975 kommenteret forslaget § 23.

Med det udgangspunkt at reglen om *objektivt* strafansvar for *arbejdsgivere* opretholdes og at det accepteres, at *arbejdsledere* (og lignende) *ikke* bør kunne pålægges et *objektivt* (bøde)ansvar på grundlag af en aftale med arbejdsgiveren om ansvarsoverførelse, opstår der for justitsministeriet spørgsmål om, i hvilket omfang en aftale om ansvars-overførelse skal fritage arbejdsgiveren for strafansvar.

Justitsministeriet opregner følgende muligheder for *arbejdsgiverens* ansvar:

1) at lade aftalen fritage arbejdsgiveren for ethvert ansvar, herunder også det objektive ansvar. Dette indebærer, at arbejdslederens ansvar, der også efter indgåelsen af en sådan aftale er et culpaansvar (ansvar baseret på egen skyld), vil blive bedømt forholdsvis strengt.

2) at pålægge arbejdsgiveren et subsidiært objektivt ansvar, dvs. at et sådant eventuelt ansvar kun vil kunne påberåbes i tilfælde, hvor der ikke kan pålægges *arbejdslederen* et subjektivt ansvar.

3) at lade arbejdsgiveren bevare det objektive ansvar uanset at det sker over overførelse af det subjektive strafansvar til f. eks. *arbejdslederen*.

2. I forslag til lov om arbejdsmiljø arbejdes der såvel med et objektivt som et subjektivt ansvar for arbejdsgivere.

Det almindelige (*subjektive*) ansvars omfang er i lovforslaget omhandlet i § 82, hvorefter der kan idømmes *bøde og hæfte*. Ved subjektivt ansvar forstås ansvar for handlinger eller undladelser, der kan tilregnes den pågældende som forsætlige eller uagtsomme. Det *objektive* arbejdsgiveransvars omfang er i lovforslaget omhandlet i § 83, hvor straffen *højest kan være bøde*. Ved objektivt ansvar forstås ansvar for handlinger eller undladelser, uanset om disse er begået eller undladt forsætligt eller uagtsomt.

Lovforslagets § 23 omhandler arbejdsgiverens ret til at overdrage såvel det subjektive som det objektive ansvar.

3. Spørgsmålet om overdragelse af straf-

ansvar (subjektivt såvel som objektivt) blev af arbejdsministeriet påny overvejet på baggrund af justitsministeriets udtalelse af 13. november 1975.

Udgangspunktet for arbejdsministeriets fornyede overvejelser har været, at justitsministeriet ikke har overvejet, om der er behov for et *objektivt* (bøde)ansvar for *arbejdsgivere* inden for dette område, men overladt dette til arbejdsministeriet, at justitsministeriet ved flere lejligheder har givet udtryk for betænkeligheder med hensyn til regler om objektivt individuelt strafansvar, at bestemmelser om overførelse af strafansvar ved aftale kun findes enkelte (andre) steder i dansk lovgivning, at et objektivt strafansvar for *ansatte* er af langt mere vidtgående karakter end et tilsvarende ansvar for virksomhedsejere og at de foreslåede regler om objektivt ansvar for arbejdsledere og lign. derfor må give anledning til betænkeligheder, uanset om det sker på aftalemæssigt grundlag.

4. Resultatet af overvejelserne er, at arbejdsministeriet må fastholde, at der bør være et *objektivt* ansvar for *arbejdsgivere*, men at man må erkende, at det kan være betænkeligt at lade andre end arbejdsgivere have et sådant ansvar.

Dette sidste skyldes, at arbejdsministeriet er blevet klar over, at et objektivt ansvar i sig selv nok er så vidtgående, at det må betragtes som betænkeligt at give lovhjæmmel for en overførelse af dette ansvar. Arbejdsministeriet er også blevet opmærksom på, at det kan føre til resultater der — afhængig af de konkrete forhold — vil kunne virke stødende for den almindelige retsbevidsthed.

Derfor foreslog arbejdsministeriet at opheve § 23. Som nævnt under pkt. 1 omfatter § 23 ganske vist overførelse af såvel objektivt som subjektivt strafansvar, men § 23 har kun mindre *selvstændig* betydning med hensyn til det subjektive ansvar. Dette skyldes, at det selv uden hjemlen i § 23 vil være muligt for arbejdsgiveren at indgå en aftale med f. eks. *arbejdslederen* om overførelse af det subjektive ansvar. § 23 fastlægger alene i så henseende betingelser for en sådan aftales gyldighed.

5. Hvis arbejdsmarkedsudvalget finder, at loven bør indeholde regler om (betingelser for) overdragelse af det subjektive strafansvar fra arbejdsgiveren til arbejdsledere

og lignende, er arbejdsministeriet parat til at erstatte ændringsforslag af 25. november 1975 med et ændringsforslag i overensstemmelse hermed.

Ad § 26:

Spørgsmål 9:

Vil arbejdslederens ansvar efter § 26 kunne begrænses, såfremt der i § 26, stk. 1, indsættes en bestemmelse om, at arbejdslederens ansvar for at forholdene sikkerheds- og sundhedsmæssigt er fuldt forsvarlige kun kan gøres gældende, hvis det falder inden for arbejdslederens kompetence at opfylde den nævnte bestemmelse.

Svar:

Efter formuleringen af § 26 har arbejdslederen pligt til at medvirke til, at arbejdsforholdene sikkerhedsmæssigt og sundhedsmæssigt er fuldt forsvarlige inden for det arbejdsområde, som han leder.

Det indebærer, at han skal træffe de nødvendige beslutninger inden for sin kompetence, men herudover kan bestemmelsen omfatte pligt til at medvirke i den form, at arbejdslederen giver indstilling om foranstaltninger, som han ikke er kompetent til at iværksætte, eller i det mindste gør vedkommende overordnede, arbejdsgiver selv eller om nødvendigt arbejdstilsynet opmærksom på mangelfulde forhold.

Bestemmelsen omfatter også den medvirken fra arbejdslederens side, som er forudsat i kap. 2 om virksomhedernes sikkerheds- og sundhedsarbejde, jfr. f.eks. § 6, stk. 2, og § 7. Det er gennem § 26 at disse pligter er omfattet af sanktionerne i § 15, jfr. § 82, nr. 1.

Under hensyn til arbejdslederens centrale placering i virksomhedernes organisation må det anses for betænkeligt at foretage begrænsning af disse pligter, sådan som det ville blive tilfældet ved en tilføjelse som den i spørgsmålet skitserede.

Ad kapitlerne 5 og 6:

Spørgsmål 10:

Der ønskes en uddybning af det i tredje og næstsidste afsnit af svaret på spørgsmål 43 indeholdte sammenholdt med tredjesidste afsnit af svaret på spørgsmål 44, jfr. bilagshæftet til den af udvalget afgivne beretning side 17, idet disse to besvarelser ikke fore-

kommer at være umiddelbart overensstemmende.

Svar:

Den tilsyneladende uoverensstemmelse mellem de to afsnit, når de ses isoleret, skyldes, at afsnittet i svaret på spørgsmål 43 handler om byggesager (arbejdsstedets indretning), der er behandlet i forslaget § 44. På dette område er der lang tradition for offentlig indsigt i planlægningen og altså rent faktisk forelæggelse for arbejdstilsynet i meget vidt omfang, ofte i forbindelse med indhentelse af byggetilladelse hos kommunen.

Spørgsmål 44 handler derimod først og fremmest om planlægning af arbejdets udførelse, omhandlet i §§ 38-40. Det er noget nyt, at der på dette område efter forslaget skabes hjemmel for krav om planlægning og krav om forelæggelse af planer for arbejdstilsynet. Det er vanskeligt på forhånd at vurdere, hvilket behov der vil vise sig for udnyttelse af hjemmelen, men arbejdsministeriet og arbejdstilsynet forventer altså, at det bliver langt færre tilfælde, der skal forelægges arbejdstilsynet vedrørende arbejdsprocesser og metoder end vedrørende arbejdsstedets indretning.

Ad § 43:

Spørgsmål 11:

Hvilke realitetsændringer forestiller ministeren sig gennemført i medfør af denne bestemmelse?

Svar:

Der foreligger ikke konkrete planer om realitetsændringer, men da formålet med at lade de hidtidige meget detaljerede lovbestemmelser erstatte af bemyndigelser til arbejdsministeren bl.a. er at muliggøre en smidig ajourføring i takt med den tekniske og sociale udvikling, vil der selvfølgelig over en længere periode ske ændringer. Således vil fastsættelse af skærpede hygiejniske grænseværdier, støjgrænser eller ergonomiske hensyn kunne influere på kravene til arbejdsstedets indretning.

For så vidt angår landbrug har der ikke hidtil været detaljerede krav til arbejdsstedets indretning, og for dette område må der forudses særlige regler i en overgangsperiode. Indholdet heraf skal fastsættes efter forhand-

ling med arbejdsmarkedets parter, der også skal medvirke ved udformningen af de ovenfor nævnte regler gennem branchesikkerhedsråd og arbejdsmiljørådet.

For så vidt angår § 43, stk. 2, bemærkes, at bestemmelsen er ny, men at den ikke tilsigter at give hjemmel til realitetsændringer for så vidt angår arbejdsstedets indretning, men kun at muliggøre, at kravene på et tidligt tidspunkt kan samles hos én person: udleveren.

Ad kapitel 10, § 22, samt bilagshæftet til den af udvalget afgivne beretning side 41:

Spørgsmål 12:

Agter ministeren at fastsætte regler om registrering af unge arbejdere?

Svar:

Ifølge danske erfaringer opnås der gennem registrering af unge arbejdere kun meget lidt i sikkerhedsmæssig henseende i forhold til det kontrolarbejde, som er forbundet hermed. Direktoratet for arbejdstilsynet har derfor også frarådet, at Danmark påtager sig at opfylde de registreringskrav, der er angivet i Art. 9 i ILO-konvention nr. 138 om mindstealder for adgang til beskæftigelse.

Arbejdsministeriet er enigt i dette synspunkt. Der er i § 2, stk. 1, i de gældende arbejderbeskyttelseslove og i § 22, stk. 1, i forslaget til lov om arbejdsmiljø hjemmel til at give regler om registre for alle unge, men arbejdsministeriet har ikke planer om at fastsætte videregående krav til registrering af unge arbejdere end de, der er fastsat i arbejdsministeriets vedlagte bekendtgørelse af 10. juni 1969 om registre for personer under 16 år. Reglerne om registrering i denne bekendtgørelse er fastsat for at opfylde de pligter, der påhviler Danmark efter den ratificerede konvention nr. 5 om mindstealder for beskæftigelse i industrien.

Under hensyn til udnyttelsen af arbejdstilsynets arbejdskraft-ressourcer vil det næppe være rimeligt at gennemføre registreringspligter udover det, man er bundet til efter sidstnævnte konvention.

(Den omtalte bekendtgørelse er ikke genoptrykt).

Ad kapitel 11:

Spørgsmål 13:

Udvalget udbeder sig oplysning om stør-

relsen af de honorarer, der udbetales i forbindelse med de eksisterende forebyggende lægeundersøgelser.

Svar:

For så vidt angår lægeundersøgelse af personer under 18 år i henhold til § 41 i lov om almindelig arbejderbeskyttelse, jfr. lovbekendtgørelse nr. 297 af 4. juli 1968 og § 19 i lov om arbejderbeskyttelse inden for handels- og kontorvirksomhed, jfr. lovbekendtgørelse nr. 298 af 4. juli 1968, er honoraret den af arbejdsministeriet i henhold til § 3, stk. 4, i bekendtgørelse af 4. december 1970 fastsatte takst.

Honoraret er af ministeriet fastsat til 11 kr. + sædvanlige tillæg efter de for statens honorarer til enhver tid gældende satser. For tiden efter 1. april 1975 udgør honoraret kr. 92,50.

I forbindelse med en landsomfattende silikoseundersøgelse af støberiarbejdere (4.100 personer) er der udbetalt a/c honorarer til overlægen ved arbejdsmedicinsk klinik og til en læge sammesteds for deres arbejde i forbindelse med undersøgelsen på i alt henholdsvis 15.800,— kr. og 12.800,— kr. i løbet af årene 1974 og 1975. Honorarerne er skønsmæssigt fastsat inden for rammerne af det budget, som i 1971 blev fastlagt for undersøgelsen. Endvidere er der udbetalt honorar på 19.300,— kr. til lægelig ekspertbistand ved bedømmelse af de optagne røntgenbilleder. Honoraret er — ligeledes inden for rammerne af budgettet — beregnet efter skønsmæssig fastsat timebetaling på ca. 250 kr. under hensyn til, at der er tale om et yderst koncentreret arbejde, der kræver den yderste ekspertise.

De røntgenlæger, der har gennemført selve røntgenundersøgelsen, har ikke fået særskilt honorar for dette arbejde.

Ad § 63:

Spørgsmål 14:

Hvilke realitetsændringer vil en gennemførelse af lovforslaget medføre i forhold til gældende lov, for så vidt angår lægeundersøgelser?

Svar:

I forhold til gældende lovgivning giver bestemmelsen en udvidet adgang til at kræve lægeundersøgelser, en udvidelse af den per-

sonkreds, der kan kræves lægeundersøgt, ligesom hjemmelen til forebyggende undersøgelser er klargjort.

Medens den nuværende bestemmelse om lægeundersøgelse fastslår, at disse skal foretages uden for arbejdstiden, medmindre dette ikke er muligt — vil hovedreglen efter lovforslaget være, at lægeundersøgelser skal foretages i arbejdstiden, medmindre dette ikke er muligt.

Spørgsmål 15:

Hvor omfattende forestiller ministeren sig, at disse undersøgelser skal være?

Svar:

Omfanget af de forskellige former for undersøgelser må bero på en konkret vurdering af behovet, mål og midler.

Undersøgelserne efter bestemmelsen vil kunne variere fra kliniske undersøgelser, blod- og urinundersøgelser og høreundersøgelser af enkelte arbejdere i en virksomhed til egentlige arbejdsmedicinske, arbejdshygiejniske eller arbejdspsykologiske brancheundersøgelser, f. eks. de af arbejdstilsynet gennemførte støv-, støj- og styrenkammer, silicose- og svejserøgsundersøgelser.

Der er ikke lagt bestemte planer for omfanget af fremtidige lægeundersøgelser, da det i høj grad afhænger af udviklingen vedrørende arbejdsmedicinsk institut, bedrifts-sundhedstjeneste, m. v.

Ad § 63, stk. 2:

Spørgsmål 16:

Hvilke regler påtænkes fastsat i medfør af denne bestemmelse?

Svar:

Bestemmelsen giver hjemmel til fastsættelse af regler for lægeundersøgelser, arbejdsmedicinske, arbejdshygiejniske eller andre undersøgelser af sundhedsforhold med henblik på, om et arbejde *kan* medføre fare for sundheden. Disse undersøgelser kan være et led i opsporingen af eventuelle nye sundhedsfarer.

Såfremt der gennem dette opsporingsarbejde konstateres forhold, som kunne tyde på en mulig sundhedsfare, vil der kunne stilles krav om en systematisk undersøgelse inden for en given periode i en bestemt branche eller ved en bestemt arbejdsproces.

Ligeledes kan bestemmelsen tænkes anvendt således, at en tilladelse til anvendelse af en ny arbejdsproces gøres betinget af, at en eller flere af de førnævnte undersøgelser udføres i en indkøringsperiode for at overvåge forholdene.

Der er i øvrigt ikke udarbejdet nærmere planer for, hvilke regler der skal fastsættes i medfør af bestemmelsen, idet sådanne planer må udarbejdes i takt med den arbejdsmedicinske opbygning omkring et arbejdsmedicinsk institut og en bedriftssundheds-tjeneste.

Ad § 63, stk. 4:

Spørgsmål 17:

Skal denne regel også gælde, for så vidt angår de almindelige lægeundersøgelser?

Svar:

Bestemmelsen omfatter alle undersøgelser, der foretages med hjemmel i § 63, stk. 1 og 2, og § 64, stk. 1, d. v. s. lægeundersøgelser, arbejdsmedicinske, arbejdshygiejniske eller andre undersøgelser af sundhedsforhold.

Ad § 68, stk. 3:

Spørgsmål 18:

Udvalget ønsker oplysning om baggrunden for den anvendte pristalsbestemmelse.

Svar:

Pristalsreguleringen i ændringsforslaget til § 68, stk. 3, er den samme som i forslaget. Den er også uændret i forhold til reguleringen af arbejderbeskyttelsesfondet efter almindelig lov § 60, stk. 3. Denne reguleringsbestemmelse blev indføjet ved lovændringen i 1968 under henvisning til, at fondets udgifter i det store og hele er afhængige af de prismæssige svingninger.

Reguleringsgrundlaget er — ligesom tilsvarende reguleringer af ydelser efter forskellige sociale love — reguleringspristallet, der beregnes af Danmarks Statistik. Det er senest justeret ved § 7 i lov nr. 176 af 7. maj 1975 om ændring af forskellige lovbestemmelser om pristalsregulerede ydelser. Denne justering skulle ses i sammenhæng med de den 10. marts 1975 vedtagne love om regulering af arbejdsmarkedets forhold for den kommende 2-årige overenskomstperiode.

[Det bemærkes, at det senere fremsatte ændringsforslag nr. 36 til § 68 ikke indeholder en tilsvarende pristalsregulering.]

Ad ministerens skriftlige besvarelse af spørgsmål 66, bilagshæftet til den af udvalget afgivne beretning side 28, samt bemærkningerne til ministerens ændringsforslag til § 68, stk. 3 og 4:

Spørgsmål 19:

Udvalget ønsker oplysning om sammenhængen mellem de foreslåede bevillinger til henholdsvis direktoratets og arbejdsmiljøfondets uddannelse af sikkerhedsrepræsentanter.

Svar:

Det beløb på godt 1 mill. kr., som i svaret på spørgsmål 66/1974-75 er anført som beregnet på arbejdstilsynets uddannelse af sikkerhedsrepræsentanter, tager sigte på videreførelse og udbygning af den igangværende begrænsede bistand til uddannelsesvirksomhed varetaget af organisationer, virksomheder, arbejderbeskyttelsesfond m. v. Indtil arbejdsmiljøfonden i udbygget skikkelse kan varetage den direkte kursusvirksomhed er der stort behov for yderligere indsats fra arbejdstilsynets side.

Når arbejdsmiljøfondet er udbygget som foreslået, kan det varetage kursusvirksomheder efter den plan, som er under overvejelse i samarbejde med arbejdsmarkedets parter.

Det er denne plan som foreløbig er beregnet at skulle medføre udgifter på ca. 18 mill. kr. årlig hvoraf arbejdsgiveren forudsættes at dække ca. 12 mill. kr. og arbejdsmiljøfondet ca. 6 mill. kr.

Udover dette uddannelsesprogram vil der forsat være brug for mere begrænset uddannelsesaktivitet under arbejdstilsynet under udnyttelse af dets særlige sagkundskab ved

1) arbejdstilsynets medvirken ved uddannelse af instruktører for så vidt angår specialer, hvor den nødvendige viden kun findes i arbejdstilsynet,

2) arbejdstilsynets medvirken på enkelte kurser i uddannelse af sikkerhedsorganisationernes medlemmer inden for emner, hvor den nødvendige viden kun findes i arbejdstilsynet, samt,

3) arbejdstilsynets medvirken ved uddannelse af andre af sikkerhedsorganisationernes medlemmer (sikkerhedsledere, -ingeniører m. v.), hvor den nødvendige viden kun findes i arbejdstilsynet.

Det bemærkes, at den nærmere arbejds-

deling og dermed fordeling af udgifterne mellem fondet og direktoratet ikke kan foretages med nøjagtighed på nuværende tidspunkt, men må bero på forløbet af den udvikling, som sættes i gang ved lovens vedtagelse. Det er dog klart tilsigtet, at arbejdstilsynets uddannelsesaktivitet skal være af underordnet betydning i forhold til den aktivitet der dækkes af arbejdsgiverne gennem den foreslåede arbejdsmiljøfond.

Ad bemærkningerne til ministerens ændringsforslag til § 68, stk. 3 og 4:

Spørgsmål 20:

Udvalget ønsker oplysning om, hvor stor del af arbejdsgiverens udgifter på henholdsvis 12 og 32 mill. kr. til uddannelse af sikkerhedsrepræsentanter der kommer til at hvile på staten i dens egenskab af arbejdsgiver.

Svar:

Overslaget over de årlige udgifter ved uddannelse af sikkerhedsrepræsentanter tager sit udgangspunkt i det samlede antal lønmodtagere uden sondring mellem offentligt og privat ansatte, idet arbejdsmiljøloven, herunder bestemmelserne om sikkerhedsrepræsentanter — ligesom de gældende arbejderbeskyttelseslove — gælder for den private såvel som for den offentlige sektor uden forskel.

Skal man udskille statens andel af de samlede udgifter kan man gå ud fra, at de statsansatte udgør ca. 11½ pct. af samtlige lønmodtagere. På grund af de statslige arbejdspladers struktur må det dog antages, at der gennemsnitligt bliver et lidt mindre antal sikkerhedsrepræsentanter end i den private sektor. Det må f. eks. påregnes, at der bliver færre sikkerhedsrepræsentanter i administrativ virksomhed som udgør en større del af den statslige end i fremstillingsvirksomhed. Dermed bliver uddannelsesbehovet også mindre.

Det vil derfor være berettiget at skønne, at ca. 10 pct. eller henholdsvis 0,6 mill. kr. og 3,2 mill. kr. af de nævnte udgifter kommer til at hvile på statsvirksomheder f. eks. etaterne. Udgifterne kommer til at indgå som personaleudgifter på de forskellige virksomheders konti på finansloven.

Det bemærkes, at der allerede i et omfang som ikke kan opgøres nærmere indgår sikkerhedsuddannelse i interne uddannelsespro-

grammer såvel i den private som den offentlige sektor. Sådanne udgifter kan i et vist omfang forventes erstattet af det systematiske uddannelsesprogram, som planlægges over arbejdsmiljøfondet.

Spørgsmål 21:

Udvalget ønsker oplysning om sammenhængen mellem fondets nuværende og planlagte aktivitetsniveauer, specificeret i opgaver.

Svar:

Idet der i øvrigt henvises til den udførlige beretning om arbejderbeskyttelsesfondets virksomhed og regnskab, der er fremsendt som svar på udvalgets spørgsmål 37/1974-75 (ikke optrykt i bilagshæftet til udvalgets beretning), meddeles følgende sammenstilling af hovedposterne i budgettet for henholdsvis arbejderbeskyttelsesfonden og arbejdsmiljøfonden, jfr. bemærkningerne til ændringsforslaget til § 68, stk. 3 og 4:

	Arbejd- besk.- fondet	Arbejds- miljø- fondet
	— 1975-76 —	— 1975-76 —
	mill. kr.	mill. kr.
Information	1,2	3,5
(pjecer, bøger, film, udstillinger, tidsskrift m.v.)		
Uddannelse, sikkerhedsrepræsentanter m.v.	0,4	6,0
Uddannelse, bedriftsundhedstjeneste	—	3,0
Uddannelse, i øvrigt	0,8	1,0
TV og radio	0,4	—
Forskning, udviklings- og forsøgsarbejde	—	14,0
Driftsudgifter (udarbejdelse af materiale, konsulenttjeneste, administration m.v.)	2,2	2,5
	<hr/>	<hr/>
	5,0	30,0

Det bemærkes, at tallene er nettotal efter fradrag af forventede indtægter ved salg af pjecer, bøger, film og undervisningsmateriale og fradrag af kursusafgifter. I alt anslås disse indtægter i 1975-76 at andrage ca. 2 mill. kr. Fondets „omsætning“ er således budgetteret til ca. 7 mill. kr. i 1975-76.

Som det vil ses regnes der med aktivitetsforøgelse over hele fondets virkefelt, men mest vedrørende uddannelse af sikkerhedsrepræsentanter.

Forskning er ikke med i fondets nuværende budget, men har en fremtrædende plads i planerne for arbejdsmiljøfondet.

Ad § 68, stk. 5:

Spørgsmål 22:

Med hvilken begrundelse er bestemmelsen i det fremsatte lovforslags § 68, stk. 5, 2. pkt., ikke medtaget i den af ministeren foreslåede nye affattelse af § 68?

Svar:

Udeladelsen er sket af redaktionelle grunde som led i bestræbelserne for at forenkle lovtæksten. Indholdet er anset dækket gennem bemærkningen i 1. punktum „uanset de trufne forsikringsaftaler“. Dette er tiltrådt af justitsministeriets lovfdeling.

Såfremt udvalget måtte ønske det, er arbejdsministeriet indforstået med, at den udeladte sætning tilføjes i ændringsforslaget.

Ad § 78:

Spørgsmål 23:

Finder ministeren ikke, at tilsynsbogen bør være tilgængelig for alle ansatte?

Svar:

De påbud, der udstedes af arbejdstilsynet, og som indføres i tilsynsbogen eller anden tilsvarende dokumentation, kan angå forhold, som virksomheden har berettiget interesse i at holde en vis fortrolighed om, f. eks. produktionsmetoder eller anvendelse af særlige tekniske hjælpemidler eller stoffer og materialer.

Det er derfor fundet rigtigt fortsat at begrænse den almindelige adgang til at blive bekendt med påbudene til at gælde for sikkerhedsrepræsentanter og tillidsmænd, jfr. § 18 og ændringsforslaget hertil. Det er en forudsætning for repræsentanternes ubegrænsede ret til at blive gjort bekendt med arbejdstilsynets påbud, at de orienterer dem af de ansatte, hvis arbejdsforhold de pågældende problemer direkte angår.

Som anført i bemærkningerne til § 18 begrænser arbejdsmiljølovens regler ikke den

Bilag til bet. o. lovf. om arbejdsmiljø.

ret, de ansatte efter loven om offentlighed i forvaltningen har til — eventuelt som part i sagen — ved henvendelse til arbejdstilsynet at blive bekendt med tilsynets sagsakter,

herunder udstedte påbud. Også denne lovgivning indeholder dog visse begrænsninger af hensyn til afgørende offentlige og private interesser.

Bilag 2.

Skriftligt spørgsmål fra arbejdsmarkedsudvalget og indenrigsministerens svar herpå.

Spørgsmål:

Der ønskes en udtalelse fra indenrigsministeren om de samlede årlige udgifter (lønninger, administration, anvendelse af apparatur m.v.) ved oprettelse af arbejdsmedicinske klinikker. Besvarelsen bedes bilagt specifikation af de skønnede årlige driftsudgifter.

Svar:

Århus amtskommune, der har planlagt en arbejdsmedicinsk klinik på Marselisborg Hospital, har oplyst, at der på Marselisborg Hospitals budget for 1976-77 er optaget et beløb på i alt 980.000 kr. (1976-77-priser) til dækning af driftsudgifterne ved den arbejdsmedicinske klinik. Udgifternes fordeling på lønninger, anvendelse af apparatur m.v. fremgår af skrivelse af 4. september 1975 fra Århus amtskommune, hvilken skrivelse er vedlagt som bilag 1.

Rigshospitalet har oplyst, at de samlede årlige direkte nettodriftsudgifter ved den arbejdsmedicinske klinik på Rigshospitalet kan opgøres til i alt 936.000 kr. (i april 1975-

prisniveau). Udgifternes fordeling på lønninger, anvendelse af apparatur m.v. fremgår af Rigshospitalets notat af 22. september 1975 vedrørende oprettelse af arbejdsmedicinske klinikker, der er vedlagt som bilag 2.

I Rigshospitalets notat af 22. september 1975 er endvidere omtalt et skitseforslag vedrørende eventuel oprettelse af en arbejdsmedicinsk klinik ved et universitetshospital med et befolkningsunderlag på $\frac{1}{2}$ -1 mill. Ifølge dette forslag skønnes de årlige driftsudgifter (excl. etableringsudgifter og udgifterne ved en eventuel konsulentordning) at ville udgøre 665.000 kr. (i april 1975-priser).

Det bemærkes, at det ifølge sygehusloven er vedkommende amtsråd, der tager initiativ til oprettelse af specialafdelinger, herunder arbejdsmedicinske klinikker. Så vidt det er indenrigsministeriet bekendt, foreligger der ikke — udover Århus amtskommunes klinik — planer om oprettelse af arbejdsmedicinske klinikker.

Underbilag 1 til bilag 2.

ÅRHUS AMTSKOMMUNE
SYGEHUSFORVALTNINGEN

Den 4. september 1975.

Ved skrivelse af 27. august 1975 (2.S.K.T. j.nr. 5003-18/1975) har indenrigsministeriet anmodet om at få oplyst de skønnede årlige udgifter ved driften af den planlagte arbejdsmedicinske klinik på Marselisborg Hospital.

I den anledning kan det oplyses, at der på Marselisborg Hospitals budget for 1976-77 er optaget følgende stillinger til den arbejdsmedicinske klinik, idet de meddelte lønudgifter er beregnet som april 1975-lønninger + 1,5 pct. særlig feriegodtgørelse, forventet lønstigningstillæg på 10 pct., tilskud til pensionsfond og pensionsforsikringspræmier m. v.:

	Lønudgifter
1 overlæge	290.000 kr.
1 reservelæge	124.000 -
1 lægesekretær	80.000 -
1 laborant	86.000 -
I alt	<u>580.000 kr.</u>

Hertil kommer følgende skønnede udgifter, ligeledes opgjort i forventet 1976-77 prisniveau:

Husleje incl. rengøring m. v.	100.000 kr.
Anskaffelse og vedligeholdelse af apparatur og inventar.	45.000 -
Vareforbrug	70.000 -
Diagnostiske undersøgelser	140.000 -
Andre udgifter	45.000 -
I alt	<u>400.000 kr.</u>

De samlede årlige udgifter til driften af den arbejdsmedicinske klinik i 1976-77 kan således opgøres til ca. 1.000.000 kr. Det må dog bemærkes, at disse udgifter refererer sig til driften af klinikken i det første år, der må betragtes som en forsøgsperiode, og det må forventes, at de årlige driftsudgifter vil blive større i de følgende år. Det kan i den forbindelse oplyses, at man oprindeligt havde påtænkt at ansætte yderligere en reservelæge allerede fra tidspunktet for ibrugtagning af den arbejdsmedicinske klinik.

Vinther Møller.

Indenrigsministeriet
Christiansborg Slotsplads 1,
1218 København K.

Underbilag 2 til bilag 2.

Notat vedrørende oprettelse af arbejdsmedicinske klinikker.

Da beregningen af de udgifter som oprettelsen af arbejdsmedicinske klinikker vil medføre, er afhængig af, hvilke funktioner der tænkes henlagt til disse klinikker, har man i dette notat måttet tage udgangspunkt i de funktioner, som for tiden varetages af Rigshospitalets arbejdsmedicinske klinik.

Arbejdsmedicinsk klinik virker som en poliklinik med henvisninger fra praktiserende læger, hospitaler, bedriftslæger og arbejdstilsynets læger. Den arbejdsmedicinske klinik på Rigshospitalet dækker i praksis Storkøbenhavn og nærmeste omegn d.v.s. en befolkning på ca. 1½ million. Arbejdsmedicinske klinikker tilknyttet universitetshospitaler i Odense og Århus vil geografisk kunne dække befolkningen på Fyn og Midtjylland. Muligvis vil det være nødvendigt med en eller to klinikker yderligere i Jylland.

Den arbejdsmedicinske service vil kunne udbygges yderligere med en konsulentordning på større sygehuse, men det vil formentlig ikke være hensigtsmæssigt foreløbig at decentralisere yderligere. Bemandingen af arbejdsmedicinske klinikker i universitetsbyerne med læger der har arbejdsmedicinsk uddannelse er under alle omstændigheder vanskelig. Der er i øjeblikket meget få læger med en kvalificeret arbejdsmedicinsk uddannelse, og der er med de få uddannelsesstillinger ikke udsigt til nogen foreløbig bedring i dette forhold. Såfremt klinikkerne skal være til nogen hjælp for bedriftssundhedstjenesten, må man have en virkelig god uddannelse af disse klinikkers personale og en høj status af klinikkerne, hvorfor de få specialister vil være knyttet til disse klinikker.

Foruden undersøgelse af henviste patienter med formodede arbejdssygdomme bør en arbejdsmedicinsk klinik have mulighed for at deltage i forskningen og større undersøgelser i samarbejde med medicinske specialer og arbejds-hygieniske institutioner og selvfølgelig alle andre interesserede.

Klinisk arbejdsmedicinsk service kræver

foruden arbejdsmedicinsk specialviden mulighed for at samarbejde med andre medicinske specialister som f. eks. hudlæger, øre- og øjenlæger samt muligheder for at få foretaget en række laboratorieundersøgelser, røntgenundersøgelser og lungefunktionsundersøgelser. Det vil derfor, af økonomiske og organisatoriske grunde, være nødvendigt at placere en sådan arbejdsmedicinsk service i tilknytning til et stort sygehus, hvor disse undersøgelsesfaciliteter findes.

En arbejdsmedicinsk service må endvidere have nært samarbejde med arbejds-hygieniske institutioner, herunder arbejdstilsynets læger og laboratorier, der kan udføre arbejds-hygieniske undersøgelser på arbejdspladsen. Disse behøver ikke at være geografisk eller organisatorisk så nært tilknyttet, selv om det ville være en fordel.

Rigshospitalets arbejdsmedicinske klinik:

De årlige direkte driftsudgifter er, med klinikken nuværende funktion som den eneste i Danmark, følgende:

	pr. 1/4 75 kr.
1 overlæge	224.000
1 l. reservelæge	169.000
1 klinisk assistent	131.000
½ lægeassistent	23.000
1 konsulent, 12 t. pr. uge	75.000
2 sekretærer (HK)	138.000
1 laboratorieassistent	78.000
½ sygeplejerske	39.000
medicin, apparatur m. v.	15.000
undersøgelser på fremmede laboratorier*)	54.000
telefon + kontor + litt.	30.000
husleje, varme	—
udgift i alt	976.000

*) Heraf gratis undersøgelser på Statens Institut for Arbejdshygienie til en værdi af 40.000

RH's nettoudgift 936.000

Desuden får klinikken gratis den foran- nævnte service fra hospitalets øvrige spe- cialafdelinger og laboratorier, hvilken ser- vice ikke udgiftsmæssigt lader sig specifi- cere.

Eksempel på oprettelse af en arbejdsmedicinsk klinik:

Som udgangspunkt for en eventuel op- rettelse af en arbejdsmedicinsk klinik ved et universitetshospital med et befolkningsun- derlag på 1/2-1 million, vedlægges det i kopi udarbejdede skitseforslag af oktober 1974 af klinisk assistent ved R.H, Jens Stokholm. Det skal samtidig bemærkes, at bemandings- forslaget ikke rummer mulighed for større forskningsaktivitet. De årlige driftsudgifter skønnes at ville udgøre:

	pr. 1/4 75 kr.
1 overlæge	224.000
1 reservelæge	110.000
1 konsulent, 9 t. pr. uge	54.000
2 sekretærer (HK)	138.000

1/2 sygeplejerske	39.000
telefon + kontor + litt.	30.000
medicin, apparatur m. v.	15.000
undersøgelser	55.000
husleje, varme	—
i alt	665.000

Etableringsudgifterne vedrører nødven- dige lokaler med sædvanligt inventar, jfr. skitseforslag. Større etableringsudgifter til apparatur vil næppe komme på tale under de angivne forudsætninger. Derimod er der behov for anskaffelse af mindre transporta- belt apparatur til arbejdsundersøgelser in- denfor en beløbsramme på 50.000 kr.

Konsulentordning:

En eventuel konsulentordning kunne be- stå i at der til et større hospital knyttes 1 læge og 1 sekretær, hvilket i årlige drifts- udgifter vil udgøre ca. 200.000 kr. Etable- ringsomkostningerne vil formentlig være minimale, idet forhåndenværende faciliteter kan udnyttes.

Rigshospitalet, den 22. september 1975.

Direktionen og Arbejdsmedicinsk klinik.

Bilag 3.

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Den 13. november 1975.

I skrivelser af 18. september og 10. oktober 1975 (j.nr. 150-2/75) har arbejdsministeriet til brug for folketingets behandling af forslag til lov om arbejdsmiljø anmodet justitsministeriet om en bedømmelse af reglen i § 23 om arbejdsgiverens adgang til ved aftale at overdrage sit strafferetlige ansvar efter loven til ledere og andre kvalificerede overordnede sammenholdt med § 26 om arbejdslederens almindelige ansvar og § 83 om objektivt bødeansvar.

I den anledning skal justitsministeriet udtale:

1. Lovforslagets § 23 bestemmer, at arbejdsgiveren ved aftale kan overføre sit strafferetlige ansvar efter loven og bestemmelser i henhold til loven til driftsledere, arbejdsledere og andre kvalificerede overordnede. Efter § 85 er arbejdsgiveren fritaget for ansvar i det omfang, han efter § 23, stk. 1, har overdraget sine pligter til driftsledere, arbejdsledere m. v.

Lovforslagets § 83 fastsætter et objektivt individualansvar for overtrædelse af nærmere angivne bestemmelser dels for arbejdsgivere, dels for driftsledere, arbejdsledere m. v., til hvem strafansvar efter loven er overført efter forslaget § 23, stk. 1. Det fremgår af bemærkningerne, at fastsættelsen af et objektivt individualansvar for arbejdsgivere er i overensstemmelse med den retspraksis, der har udviklet sig på grundlag af § 3 i den gældende lov. Derimod indeholder bemærkningerne intet om spørgsmålet om objektivt ansvar for arbejdsledere m. v.

2. Bestemmelser om overførelse af strafansvar ved aftale findes kun enkelte andre steder i dansk lovgivning. Bestemmelsen i § 3, stk. 2, i lov om arbejderbeskyttelse om, at arbejdsgiveren under særlige omstændigheder kan „overføre varetagelsen af [de ham ifølge denne lov påhvillende pligter] og an-

svaret for deres overholdelse til driftsledere . . .“ blev indsat i arbejderbeskyttelseslovgivningen i 1954. I bemærkningerne til lovforslagets § 3 (F.T. 1951-52 tillæg A, sp. 2747 ff.) angives følgende begrundelse for bestemmelsen:

„Hovedreglen må være den, at ansvaret for opfyldelsen af de offentligretlige pligter, som lovgivningen om arbejderbeskyttelse eller de i henhold hertil udstedte forskrifter pålægger arbejdsgiveren, må påhvile denne. I meget store virksomheder vil det imidlertid være ganske udelukket at stille sådanne krav med hensyn til arbejdsgiverens indseende med de forskellige produktionsprocesser, som måtte være en forudsætning for, at man kunne gøre ham ansvarlig. I disse tilfælde må arbejdsgiveren have adgang til at aflaste sig for ansvaret, men også i andre tilfælde bør arbejdsgiveren have denne adgang.“

Justitsministeriet har ikke den fornødne baggrund for at kunne afgøre, om der er behov for denne særlige ansvarsbestemmelse i arbejdsmiljøloven.

3. Lovgivningen indeholder adskillige eksempler på regler om objektivt bødeansvar for indehaveren af en virksomhed. Bortset fra ansvarsordningen inden for presseloven, hvor ganske særlige forhold gør sig gældende, findes der imidlertid ikke regler om objektivt bødeansvar for ansatte.

Justitsministeriet har ved flere lejligheder givet udtryk for betænkeligheder med hensyn til regler om objektivt individualansvar. Inden for de områder, hvor et sådant strafansvar er anerkendt, har det navnlig været af hensyn til behovet for at kunne ramme skjult uagtsomhed og for at skabe de stærkest mulige incitamentter til gennemførelse af kontrol- og afværgelsesforanstaltninger. Vægten af disse hensyn må ses i sammenhæng med, at ansvaret rettes mod den, der som

virksomhedens ejer dels har den afgørende beslutning med hensyn til tilrettelæggelsen af virksomhedens arbejdsform og opbygning, dels har fordelene af dens driftsresultater. Der henvises herved til Hurwitz, Kriminalretten alm. del, 4. udgave ved Waaben, side 273, hvor det fremhæves, at det objektive ansvar i sin typiske form må ses som en økonomisk *driftsrisiko* (forfatterens udhævelse), der i det offentlige interesse pålægges visse virksomheder til fremme af en særlig påkrævet agtpågivenhed.

De synspunkter, herunder risikosynspunkter, der kan begrunde et objektivt driftsherrens ansvar, kan efter justitsministeriets opfattelse ikke anføres til fordel for et objektivt ansvar for ansatte. Dette gælder særligt klart for så vidt angår de områder, hvor der som begrundelse for objektivt ansvar henvises til ønsket om at kunne udmåle bødens størrelse under hensyn til den økonomiske fordel, der er opnået eller tilsigtet opnået ved lovovertrædelsen.

Som det fremgår, har et objektivt ansvar for ansatte en langt mere vidtgående karakter end et tilsvarende ansvar for virksomhedsejere. De foreslåede regler om objektivt bødeansvar for arbejdsledere og lignende må derfor — uanset om det sker på aftalemæssigt grundlag — give anledning til betænkeligheder.

4. Justitsministeriet har ikke overvejet, hvorvidt der er behov for regler om objektivt bødeansvar for arbejdsgivere på arbejdsmiljøområdet.

Hvis man imidlertid opretholder reglen om objektivt strafansvar for arbejdsgiveren, og det accepteres, at arbejdsledere og lignende ikke på grundlag af en aftale om ansvarsoverførelse med arbejdsgiveren bør kunne

pålægges objektivt bødeansvar, opstår der spørgsmål om, i hvilket omfang en aftale om ansvarsoverførelse skal fritage arbejdsgiveren for strafansvar.

En mulighed er at lade aftalen fritage arbejdsgiveren for ethvert ansvar, herunder også det objektive ansvar. En sådan ordning vil indebære, at der efter indgåelse af aftale om ansvarsoverførelse ikke kan gøres objektivt strafansvar gældende mod arbejdsgiveren. Justitsministeriet har ikke forudsætninger for at afgøre, om denne konsekvens taler afgørende mod en sådan ordning. Det er muligt, at der ikke er noget større behov for objektivt ansvar for arbejdsgiveren, når der er indgået aftale om ansvarsoverførelse. Selv om arbejdslederens ansvar også efter indgåelsen af en sådan aftale er et culpaansvar, vil aftalen formentlig bevirke, at culpaansvaret bliver forholdsvis streng.

En anden mulighed er at udforme bestemmelsen således, at der efter indgåelse af aftale om ansvarsoverførelse kun kan pålægges arbejdsgiveren objektivt bødeansvar i tilfælde, hvor der ikke kan pålægges arbejdslederens ansvar. Et sådan „subsidiært“ objektivt ansvar vil næppe være særlig byrdefuldt for arbejdsgiveren, jfr. det ovenfor anførte. Justitsministeriet har ikke taget stilling til de processuelle problemer en sådan ordning vil medføre.

Endelig kan ordningen udformes således, at arbejdsgiveren bevarer det objektive bødeansvar uanset, at der i øvrigt sker en overførelse af strafansvaret til arbejdsledere m. v.

Justitsministeriet er villig til at medvirke ved udarbejdelsen af eventuelle ændringer af reglerne, når der er taget stilling til spørgsmålet om objektivt ansvar for driftsledere m. v.

P. M. V.

E. B.

Knud Arildsen.

Bilag 4.

ARBEJDSMINISTERIET

Den 20. oktober 1975.

I bemærkningerne til § 43 om arbejdsstedets indretning i forslaget til lov om arbejdsmiljø er det nævnt, at spørgsmålet om byggesagers behandling særskilt er taget op til forhandling mellem boligministeriet og arbejdsministeriet.

Spørgsmålet har været behandlet i en arbejdsgruppe med deltagelse fra boligministeriet, arbejdsministeriet, direktoratet for arbejdstilsynet og en repræsentant for Dansk Bygningsinspektørforening.

Der har under arbejdet været givet udtryk for forskellige synspunkter ud fra de forskellige forvaltningsgrenes interesse i byggesagerne. Resultatet af forhandlingerne, der foreligger i en rapport, må derfor tages som udtryk for et kompromis især mellem boligministeriet og direktoratet for arbejdstilsynet.

Det er på denne baggrund, at arbejdsministeriet kan tiltræde rapportens forslag til kompetencefordeling og enklere administration.

Efter rapportens forslag overføres visse generelle regler om erhvervsbygningers indretning til bygningsreglementet, samtidig med at arbejdstilsynet bevarer muligheden for at stille særlige krav ved specielle arbejdsforhold.

Samtidig fastlægges en praktisk administration med den kommunale byggemyndighed som koordinerende myndighed og det sted, hvor borgerne primært skal henvende sig i disse sager.

Forslaget om en ny kompetencefordeling kan sammenfattes således:

1°. For *anonymt erhvervsbyggeri* (d. v. s. byggeri hvis brug er uoplyst) og for visse *særlige bygningskategorier* (undervisningslokaler, butikslokaler og kontorlokaler) optages generelle krav om arbejdsrum, folkerum m. m. og udgangsforhold i bygningsreglemen-

tet. Disse regler vurderes ud fra bygningslovgivningens krav og administreres af byggemyndighederne. De kommunale bygningsmyndigheder kan herefter gøre byggetilladelsen betinget af disse krav og derved sikre, at der på forhånd tages arbejdsmiljøhensyn ved projekteringen.

2°. Arbejdstilsynet bevarer muligheden for at stille *særlige krav*, der alene har hjemmel i arbejderbeskyttelseslovgivningen, ligesom dispensation fra de generelle bestemmelser under pkt. 1° ikke kan ske uden om arbejdstilsynet.

3°. Kompetencefordelingen som skitseret under de to første punkter administreres på følgende måde:

a. byggeandragendet *indsendes til den lokale byggemyndighed*, som sender andragendet (bortset fra andragender vedrørende anonymt erhvervsbyggeri) til det stedlige arbejdstilsyn for at høre, om tilsynet har særlige krav til bygningernes udførelse eller indretning.

b. bygningsmyndigheden udsteder byggetilladelse *med vilkår om overholdelse af de generelle regler under pkt. 1°*. Byggeplanerne gennemgås med dette for øje. Herudover gøres ansøgeren i byggetilladelsen opmærksom på de krav fra arbejdstilsynet, som alene har hjemmel i arbejderbeskyttelseslovgivningen.

Kommunernes Landsforening, der har været hørt over rapporten, har over for arbejdsministeriet udtalt, at foreningen finder, at der på længere sigt bør stiles mod en mere generel overflytning til de kommunale bygningsmyndigheder af kompetencen til at behandle erhvervsbyggeri, for så vidt angår de arbejdstilsynsmæssige sider af byggeriet.

På kort sigt kan man imidlertid acceptere, at man nøjes med forenklede regler om det anonyme byggeri og særlige bygningskate-

Bilag til bet. o. lovf. om arbejdsmiljø.

gorier. Foreningen mener, at man for at opnå forenklinger for så vidt angår de nævnte bygningskategorier må gennemføre en kompetenceoverførelse fra arbejdstilsynet til de kommunale bygningsmyndigheder, således at de kommunale bygningsmyndigheder som udgangspunkt selvstændigt behandler sagen. Som følge heraf er foreningen tvivlende overfor, om der foreligger en forenkling i rapportens forslag.

I øvrigt mener man, at også dispensationsbeføjelsen bør overgå til de kommunale bygningsmyndigheder, men vil ikke modsætte sig, at arbejdstilsynet beholder kompetencen såfremt der er tale om væsentlige fravigelser af de nævnte generelle regler.

Kommunernes Landsforening har tilføjet, at foreningen, — hvis der gennemføres den ordning, som den ønsker — ikke har indvendinger imod, at der samtidig gives en generel forskrift om, at de kommunale myndigheder skal tage kontakt med arbejdstilsynet, for så vidt der på de nævnte områder måtte opstå spørgsmål, der giver anledning til særlige overvejelser ud fra arbejderbeskyttelsesmæssige synspunkter.

Til det af Kommunernes Landsforening anførte skal bemærkes, at det i arbejdsgruppen har været overvejet at følge en linie som indeholdt i Kommunernes Landsforenings

forslag. Herved ville man gå videre i retning af at overføre kompetence til de kommunale myndigheder. Arbejdsgruppen har ikke foreslået dette, fordi man i stedet for at se på de formelle kompetenceforhold har valgt at fastlægge en administration, der placerer de kommunale bygningsmyndigheder som koordinerende organ med deraf følgende muligheder for at kontrollere byggesagen, jfr. herved at de regler, der overføres til bygningsreglementet, skal vurderes ud fra bygningslovgivningens krav og administreres af bygningsmyndighederne.

Arbejdsministeriet er — under hensyn til at forslaget må betragtes som en kompromisløsning — enig heri og har meddelt boligministeriet dette, men ministeriet vil være indstillet på at overveje ændringer i ordningen, hvis sådanne måtte vise sig ønskelige, når systemet har fungeret i nogen tid.

Boligministeriet og arbejdsministeriet vil i fællesskab udarbejde et cirkulære om samarbejdet mellem byggemyndighederne og arbejdstilsynet, og der vil blive draget omsorg for, at ingeniører, arkitekter med fl. bliver gjort bekendt med ordningen.

Det tilføjes, at ordningen kan iværksættes uden ændringer af forslaget til lov om arbejdsmiljø.

Erling Dinesen.

/ H. Winther.

Folketingets arbejdsmarkedsudvalg.

Bilag 5.

ARBEJDSMINISTERIET

Den 14. november 1975.

I vedlagte forslag til lov om arbejdsmiljø er det i bemærkningerne til bestemmelsen om bedriftssundhedstjeneste anført, at den nærmere udformning af en sådan ordning er under overvejelse i Arbejdsmiljøgruppen af 1972 og i et udvalg nedsat af arbejdsmarkedets hovedorganisationer og Den almindelige danske lægeforening m. fl.

Det sidstnævnte udvalg har nu afgivet vedlagte betænkning om en dansk bedriftssundhedstjeneste. Arbejdsmiljøgruppen arbejder med dette problem i en større sammenhæng og vil derfor først kunne afgive en endelig indstilling i sin fjerde rapport, der forventes udsendt i løbet af nogle måneder, men gruppen har dog formuleret vedlagte foreløbige synspunkter.

Under hensyn til de fremlagte forslags forskelligartede og meget vidtrækkende karakter såvel lovgivningsmæssigt og administrativt som økonomisk finder arbejdsministeriet ikke at kunne tage stilling til, under hvilke former, i hvilket omfang og i hvilken takt en fremtidig opbygning af en dansk bedriftssundhedstjeneste eventuelt skal foregå.

Forud for en sådan stillingtagen må spørgsmålet efter ministeriets opfattelse overvejes med direktoratet for arbejdstilsynet og andre offentlige myndigheder.

Med henblik herpå skal man herved anmode Dem om at påtage Dem hvervet som formand for en embedsmandsgruppe om dette spørgsmål. Gruppen vil i øvrigt bestå af et medlem fra

indenrigsministeriet
sundhedsstyrelsen
socialministeriet
finansministeriet, administrationsdepartementet

finansministeriet, budgetdepartementet
Kommunernes Landsforening,
Amtsrådsforeningen
Hovedstadsrådet
Københavns Kommune } (i fællesskab
Frederiksberg Kommune } et medlem)
direktoratet for arbejdstilsynet
(et arbejdsmedicinsk sagkyndigt medlem) og
arbejdsministeriet.

Det vil i øvrigt være gruppen tilladt at tilkalde anden nødvendig ekspertise til sine drøftelser.

Sekretariatsforretningerne forudsættes varetaget af en medarbejder fra direktoratet og en fra arbejdsministeriet.

Opmærksomheden henledes på, at nævnte lovforslag bygger på en forudsætning om, at en eventuel bedriftssundhedstjenesteordning indgår som et led i et arbejdsmedicinsk system bestående af arbejdslæger, arbejdsmedicinske klinikker i tilknytning til visse regionale sygehuse og et arbejdsmedicinsk institut som det faglige samlingspunkt. Da det må forudsættes, at de arbejdsmedicinske klinikker bl. a. skal fungere som uddannelsessteder, og da det arbejdsmedicinske institut forudsættes at få visse koordinerende funktioner, vil det være naturligt, at udvalget som noget af det første ser på opbygningen af disse serviceinstitutioner og eventuelt afgiver en delbetænkning herom.

Gruppen bør endvidere være opmærksom på, om det vil være hensigtsmæssigt at igangsætte kontrollerede forsøg med forskellige former for bedriftssundhedstjeneste. Forslag herom bør eventuelt søges udarbejdet med henblik på iværksættelse for en 3-års periode fra arbejdsmiljølovens ikrafttræden. Det bør indbefatte regler om ledelse og finansiering.

Gruppens arbejde bedes i øvrigt tilrettelagt under hensyn til, at det over for folketingets arbejdsmarkedsudvalg er stillet i udsigt, at der senest i folketingssamlingen 1976-77 vil blive forelagt arbejdsmarkeds-

udvalget et konkret forslag om bedrifts-sundhedstjeneste. Gruppen bedes derfor søge arbejdet tilendebragt inden oktober 1976.

Erling Dinesen.

/ H. Winther.

Hr. amtmand S. Wechselmann,
Rønnebækhuse,
4700 Næstved.

Bilag 6.**ARBEJDSMINISTERIET**

Den 25. november 1975.

Vedrørende § 67 vedlægges til orientering skrivelse af 20. november 1975 fra formanden for Dansk Arbejdsgiverforening til arbejdsministeren med et notat om formuleringen af denne bestemmelse.

Det er arbejdsministeriets opfattelse, at den herfra foreslåede formulering med en

enkelt mindre rettelse*), hvorom der vedlægges meddelelse i overensstemmelse med det under samrådet aftalte, må foretrækkes bibeholdt, men ministeren er indstillet på nærmere drøftelse af de fremførte synspunkter og eventuelt udarbejdelse af et ændringsforslag, såfremt udvalget ønsker det.

Erling Dinesen.

/ H. Winther.

Folketingets arbejdsmarkedsudvalg.

*) Den pågældende rettelse er foretaget og indgår således i ændringsforslag nr. 35 til § 67. Den omtalte meddelelse er derfor ikke genoptrykt.

Underbilag 1 til bilag 6.

DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

Den 20. november 1975.

Kære Erling Dinesen.

Tak for orienteringen om de ændringer til arbejdsmiljøloven som De vil foreslå. Af Deres brev kan jeg forstå, at ændringsforslaget allerede er sendt til Arbejdsmarkedsudvalget. Nedennævnte bemærkninger kan måske komme til at indgå ved udvalgets behandling af problemstillingen.

Her i huset har vi ikke kommentarer til de ændringer, som ønskes indført i §§ 18, 44, 49 og 66. Med hensyn til § 67 kan vi acceptere, at det offentlige opnår en stærkere repræsentation gennem udpegning af en ekstra arbejdsgiverrepræsentant. Hvad angår de offentligt ansatte, er disse allerede

repræsenteret i Arbejdsrådet, dels gennem LO, dels gennem et medlem udpeget af FTF. Vi ville derfor finde det rimeligt, at udvidelsen af medarbejdergruppernes repræsentation sker ved udpegning af yderligere en arbejdsleder.

Herudover er det vor opfattelse, at man lige så godt, hvis der skal ændres i formuleringerne, kan indføre en større klarhed hvad angår de grupper, som repræsenteres, og udpegningen af repræsentanterne.

I vedhæftede notat om arbejdsmiljølovens § 67 redegøres nærmere for, hvilken formulering vi vil foreslå og baggrunden herfor.

Med venlig hilsen

DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

Leif Hartwell.

Hr. arbejdsminister Erling Dinesen
Arbejdsministeriet.

Underbilag 2 til bilag 6.

Notat vedrørende arbejdsmiljølovens § 67.

Nedenfor er anført en ny formulering af arbejdsmiljølovens § 67, som dels tager hensyn til ønsket om en udvidelse af antallet af repræsentanter, dels har det formål at skabe større klarhed med henblik på, hvilke grupper der er repræsenteret i rådet og hvorledes disse udpeges.

§ 67 foreslås formuleret således:

„§ 67. Arbejdsmiljørådet består af 1 formand, 9 repræsentanter for de ansatte, 2 repræsentanter for arbejdslederne, 9 repræsentanter for arbejdsgiverne, 1 læge og 1 teknisk sagkyndig. Arbejdsministeren udnævner rådets formand og øvrige medlemmer og stedfortrædere for disse.

Stk. 2. Af repræsentanterne for de ansatte skal 3 repræsentere industri og transport, 2 håndværk, 2 landbrug, 1 handel og 1 de offentligt ansatte. Repræsentanterne for arbejdslederne skal fortrinsvis repræsentere industri og transport. Af repræsentanterne for arbejdsgiverne skal 3 repræsentere industri og transport, 2 håndværk, 2 landbrug, 1 handel og 1 det offentlige.

Stk. 3. 8 repræsentanter og stedfortrædere for de ansatte indstilles af Landsorganisationen i Danmark, 1 indstilles af Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer. 2 repræsentanter og stedfortrædere for arbejdslederne indstilles af de mest repræsentative organisationer inden for arbejdsledergrupperne. 6 repræsentanter og stedfortrædere for arbejdsgiverne indstilles af Dansk Arbejdsgiverforening, 2 indstilles af Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger og 1 indstilles af finansministeren efter samråd med Amts-

rådsforeningen i Danmark, Kommunernes Landsforening samt Københavns og Frederiksberg kommuner. Lægen og en stedfortræder for ham indstilles af sundhedsstyrelsen. Den teknisk sagkyndige indstilles af Danmarks Tekniske Højskole.“

Begrundelse.

Arbejdsmiljøloven indeholder bestemmelser, som markerer arbejdslederne som en særlig gruppe med et særligt ansvar, som adskiller sig afgørende fra det ansvar, de øvrige medarbejdere har. Det er derfor rimeligt, at det fremgår af § 67, at arbejdslederne som gruppe er selvstændigt repræsenteret i arbejdsmiljørådet.

I arbejderbeskyttelseslovens § 61, som handler om Arbejdsrådet, er det blandt andet bestemt, at 2 funktionærer har sæde i rådet. Den ene skal repræsentere tekniske funktionærer, medens den anden skal repræsentere de merkantile funktionærer. Igennem lang tid har den ene funktionærrepræsentant været en arbejdsleder, medens Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer har udpeget den anden funktionær, altså ham der repræsenterer de merkantile funktionærer. Det vil ikke være urimeligt at hævde, at de offentligt ansatte i praksis allerede er repræsenteret i Arbejdsrådet gennem den af FTF udpegede repræsentant. Herudover er de offentligt ansatte repræsenteret gennem de af Landsorganisationen i Danmark udpegede medlemmer af rådet, idet LO som bekendt har en meget stor gruppe offentligt ansatte som medlemmer. På denne baggrund er det rimeligt — og i øvrigt i overensstem-

melse med de intentioner arbejdsministeren har med lovforslaget — at den ekstra repræsentant for en medarbejdergruppe i rådet bliver en arbejdsleder.

Formuleringsforslaget indeholder endvi-

dere en præcisering af, hvilke organisationer der indstiller repræsentanter. Det må være rimeligt, at man tilstræber at skabe den størst mulige klarhed på et sådant område.

Bilag 7.

ARBEJDSMINISTERIET

Den 3. december 1975.

I forbindelse med arbejdsministeriets ændringsforslag til § 68 i forslag til lov om arbejdsmiljø om et udvidet arbejdsmiljøfond har ministeriet modtaget vedlagte skrivelse af 2. december 1975 fra Dansk Arbejdsgiverforening.

Arbejdsministeriet kan knytte følgende bemærkninger til Dansk Arbejdsgiverforenings skrivelse.

Indledningsvis bemærkes, at arbejdsministeriet under tidligere drøftelser med Arbejdsgiverforeningen havde fået det indtryk, at foreningen — selv om der ikke forelå nogen formel godkendelse fra foreningens side — ikke ville gøre indsigelser imod forslaget.

Arbejdsgiverforeningen beklager i sin skrivelse, at spørgsmålet om finansieringen af det udvidede arbejdsmiljøfond ikke blev løst i forbindelse med det økonomisk-politiske forlig i september 1975, der bl. a. stillede 50 mill. kr. til rådighed som tilskud til arbejdsmiljøinvesteringer.

Arbejdsministeriet bemærker hertil, at der med hensyn til finansieringen af arbejdsmiljøfondet er tale om en almindelig overvejelse af et sådant fonds finansiering, hvorimod den lovgivning, som Arbejdsgiverforeningen henviser til, har karakter af en speciel kortvarig foranstaltning til fremme af beskæftigelsen i anledning af den øjeblikkelige situation på arbejdsmarkedet.

For så vidt angår Arbejdsgiverforeningens øvrige bemærkninger om forholdet til det politisk-økonomiske forlig i september tilfø-

jes, at de foreslåede forhøjelser af bidragene til arbejdsmiljøfondet for det danske erhvervslivs vedkommende svarer til 1-2 øre pr. arbejdstime, hvilket er under 1 promille af de samlede lønomkostninger, samt at der er tale om bidrag til et bestemt formål, ikke om omkostningsstigninger af generel karakter.

Arbejdsgiverforeningen har endvidere rejst spørgsmålet om ikrafttrædelsestidspunktet for et udvidet arbejdsmiljøfond i forhold til overenskomstforhandlingerne forud for overenskomsternes udløb pr. 1. marts 1977.

I denne anledning bemærker arbejdsministeriet, at arbejdsmiljøloven er foreslået sat i kraft 1. januar 1977, men at ministeriet vil være villigt til at acceptere en udsættelse af ikrafttrædelsestidspunktet til efter overenskomstens indgåelse.

Arbejdsgiverforeningen har endelig henstillet, at forslaget om arbejdsmiljøfondet ikke får præjudicerende virkning med hensyn til arbejdsmiljøgruppens forslag om en almindelig miljøafgift.

Arbejdsministeriet bemærker hertil, at man ved udarbejdelsen af det forelagte ændringsforslag har ønsket at bygge på kendte principper uden at gå ind på mere langsigtede overvejelser omkring f. eks. en forebyggende arbejdsmiljøafgift. Der er således ikke med forslaget taget stilling til arbejdsmiljøgruppens tanker om en arbejdsmiljøafgift, dvs. at forslaget ikke har præjudicerende virkning.

Erling Dinesen.

/ H. Winther.

Underbilag til bilag 7.

DANSK ARBEJDSGIVERFORENING

Den 2. december 1975.

Idet vi takker for, at arbejdsministeren har orienteret os om indholdet af et til Folketingets arbejdsmarkedsudvalg fremsendt ændringsforslag vedrørende en udvidet arbejdsmiljøfond som led i den foreslåede nye arbejdsmiljølov, skal vi på Dansk Arbejdsgiverforenings vegne afgive følgende udtalelse:

Vi har ikke under tidligere drøftelser kunnet og kan fortsat ikke anbefale, at en udvidet arbejdsmiljøfond skal finansieres på den af arbejdsministerens foreslåede måde, nemlig gennem arbejdsgiverbidrag via forhøjelse af ulykkesforsikringspræmierne.

Selv om vi erkender, at den foreslåede arbejdsmiljøfond må have flere midler til rådighed, end tilfældet har været med den hidtidige arbejderbeskyttelsesfond, hvorved vi dog gerne vil sætte et spørgsmålstegn ved, om det er nødvendigt at stille så store midler som foreslået til rådighed for forskning, finder vi det beklageligt, at spørgsmålet ikke er blevet løst i forbindelse med det økonomisk-politiske forlig i september d. å., der stiller ikke mindre end 50 mill. kr. til rådighed som tilskud til arbejdsmiljøinvesteringer. Det havde efter vor opfattelse i den givne situation, hvor regeringen og Folketinget har anset det for hensigtsmæssigt at stille betydelige midler til rådighed som tilskud til erhvervslivet, været bedre, om man havde reserveret en del af nævnte tilskud til den nu foreslåede udvidelse af arbejdsmiljøfonden.

Afgørende for Arbejdsgiverforeningen er det imidlertid, at vi finder det i strid med den hensigtserklæring vedrørende pris-, indkomst- og omkostningsudviklingen, der er knyttet til det økonomisk-politiske forlig i september d. å., om Folketinget nu i forbin-

delse med behandlingen af arbejdsmiljøforslaget skulle vedtage øgede finansieringsbyrder for arbejdsgiverne til ikrafttræden i indeværende overenskomstperiode. Når hensigtserklæringen af 12. september lægger vægt på, at arbejdsgivernes lønomkostninger ikke må stige mere, end der er hjemlet i overenskomsterne, og det for tiden overvejes, hvorledes omkostningsvirkningerne af en ekstra dyrtidsportion til foråret skal neutraliseres, er det uanset den nu foreslåede finansieringsbyrdes størrelse principielt i strid med nævnte hensigtserklæring at stille forslag om en arbejdsgiverafgift.

Efter vor opfattelse må spørgsmålet om arbejdsgiverafgifter til det ene eller andet formål koordineres med overenskomstforhandlingerne på arbejdsmarkedet, således at Arbejdsgiverforeningen kan tage højde herfor ved forhandlingerne om en ny overenskomst med sikkerhed for, at der ikke i den følgende overenskomstperiode gennemføres nye eller forhøjede arbejdsgiverafgifter.

Skulle arbejdsministerens ændringsforslag trods disse vore betænkeligheder alligevel vinde så bred tilslutning, at det kan forventes vedtaget i Folketinget, må Arbejdsgiverforeningen forbeholde sig at inddrage den foreslåede afgift i de overenskomstforhandlinger, som skal finde sted forud for overenskomsternes udløb 1. marts 1977, medmindre forslaget om arbejdsgiverafgift kan bero indtil da, så den ikke får virkning for erhvervslivets omkostningsniveau før efter næste overenskomstforhandling.

Endelig må vi under alle omstændigheder henstille, at arbejdsministerens forslag ikke får nogen præjudicerende virkning med hensyn til det af arbejdsmiljøgruppen i sin tid

fremsatte forslag om en almindelig miljø-
afgift. Dette forslag har, som det vil være
Arbejdsministeriet bekendt, rejst kritik i
Dansk Arbejdsgiverforening.

Vi skal tillade os at anmode om, at Folke-
tingets arbejdsmarkedsudvalg bliver gjort
bekendt med indholdet af nærværende skri-
velse.

Med venlig hilsen

DANSK ARBEJDSGIVERFORENING.

Leif Hartwell.

Arne Lund.

Arbejdsministeriet.

Bilag 8.

Arbejdsministeriets kommentar til en henvendelse fra Praktiserende arkitekters Råd og Foreningen af rådgivende Ingeniører.*)

Fra direktoratet for arbejdstilsynet er indhentet vedlagte udtalelse af 31. oktober 1975, hvortil arbejdsministeriet kan henholde sig.

En oversættelse af nævnte ILO Codes of Practice vedlægges.

---

*) Den pågældende henvendelse er optrykt som bilag 8 i bilagshæftet til den af udvalget afgivne beretning.

Underbilag 1 til bilag 8.

ARBEJDESTILSYNET

Direktoratet

Den 31. oktober 1975.

I skrivelse af 6. oktober 1975 har arbejdsministeriet anmodet om en udtalelse i anledning af en henvendelse fra Praktiserende arkitekters råd og Foreningen af rådgivende ingeniører vedrørende forslag til lov om arbejdsmiljø §§ 33, 34, 44 og 67.

I denne anledning meddeles, at § 33 er inspireret af „ILO Codes of Practice“ omhandlende „Safety and health in building and civil engineering work“, 1972, hvoraf en kopi af § 1.3 vedlægges.

Indholdet af § 33 stemmer med, hvad der er god praksis blandt ansvarsbevidste projekterende, og man står noget uforstående over for, at de pågældende organisationer ikke har større forståelse for samfundets humanitære og ressourcemæssige interesser i, at der allerede på planlægningsstadiet tages fornødent hensyn til brugerne og de beskæftigede.

Bestemmelsen tilsigter, at de risikomønstre, som den projekterende må antages at være bedst bekendt med, skal videregives i udbudsmaterialet, idet den projekterende allerede ud fra andre hensyn (forretningsmæssige) må foretage en række overvejelser, der også berører det sikkerhedsmæssige.

Da den projekterende eksempelvis efter byggeloven skal garantere det færdige bygningsværks stabilitet, vil han let kunne forudse eventuelle ustabile faser under opførelsen af dette og give forslag til interimistiske afstivninger. Projektet bør heller ikke lade entreprenøren i stikken, f. eks. ved at foreskrive anvendelse af såkaldte „montage- uvenlige elementer“ eller ved at lade en bygningsfacade være tegnet så tæt på skellet, at der kun lige akkurat kan graves med lovligt anlæg, hvad jordens stabilitet evt. ikke tillader.

De, der projekterer og rådgiver, skal således undgå at indføre unødige sikkerhedsproblemer for arbejdets udførelse samt forebygge forudseelige risici ved den fremtidige drift. Det er derimod ikke tanken som anført i henvendelsen, at de projekterende skal blande sig i entreprenørens metoder og hjælpemidler, ligesom bestemmelsen selvfølgelig ikke fritager entreprenørerne for deres ansvar for anvendte metoders forsvarlighed.

Direktoratet er enig i, at detaljerede metodekrav, i modsætning til funktionskrav, vil kunne modvirke udnyttelsen og udviklingen af materiel og ressourcer, men finder det på den anden side i strid hermed, når der i henvendelsen ønskes entydige og præcise offentlige forskrifter, der udelukker et skøn.

For så vidt angår § 44 fremgår det af bemærkningerne hertil, at den tidligere formulering „særlig ulykkes- eller sundhedsfare“ netop er ændret og udvidet, men da de fleste virksomheder allerede i dag frivilligt benytter sig af retten til at få en udtalelse fra arbejdstilsynet, ses ændringen ikke at indebære de frygtede konsekvenser. Kredsenes bedømmelse sker selvfølgelig på grundlag af generelle regler, se således arbejdstilsynets publikation nr. 25 om projektering af erhvervsbyggeri. Den anførte frygt for dobbeltbehandling m. v. vil formentlig vise sig ubegrundet efter den netop opnåede aftale om byggesagers behandling, i kraft af hvilken der påtænkes udarbejdet et cirkulære om samarbejdet mellem bygge-myndigheder og arbejdstilsynet til vejledning for ingeniører og arkitekter m. fl.

Hvad angår repræsentation i arbejdsmiljørådet forstår man for så vidt organisatio-

nernes ønske om at få lejlighed til at varetage deres interesser, og rådet ville herved også kunne opnå en mere alsidig belysning af en række spørgsmål, hvilke hensyn i øvrigt gælder fuldt ud for hele leverandørrådet.

Imidlertid synes områdets interesser at have en sådan karakter, at de mere nærliggende kunne varetages i form af høringer, og direktoratet vil være positivt indstillet over for en tilføjelse herom i bemærkningerne til bestemmelserne om arbejdsmiljørådet.

Erik Andersen.

/ Ulrich Burg.

Arbejdsministeriet.

Underbilag 2 til bilag 8.

ARBEJDSMINISTERIET.

ILO Codes of Practice 69: 614.3:624(100).*1.3. Almindelige pligter for arkitekter, ingeniører, planlæggere.*

1.3.1. På planlægningsstadiet for ethvert byggeri eller anlægsarbejde skal de, der er ansvarlige for planlægningen, tage hensyn til sikkerheden for de arbejdere, der efterhånden beskæftiges med udførelsen af byggeriet.

1.3.2. Der skal udvises omhu af arkitekter, indbefattet indendørs-arkitekter, ingeniører o. l. for ikke i planerne at indføre noget, der kan nødvendiggøre anvendelsen af utilladeligt farlige byggefremgangsmåder og

uberettigede farer, som kan undgås ved tilretning af planerne.

1.3.3. Det er også af største betydning, at de projekterende tager i betragtning de sikkerhedsproblemer der er forbundet med den efterfølgende vedligeholdelse af bygværket, hvor dette indebærer særlige farer.

1.3.4. Der bør i planerne for sådant arbejde indlægges foranstaltninger med henblik på, at arbejdet kan gennemføres med et mindstemål af risiko.

Bilag 9.

FORENINGEN AF ARBEJDSLEDERE I DANMARK

Arbejdsledernes Hovedorganisation

Den 21. november 1975.

Vedrørende forslag til lov om arbejdsmiljø.

I bemærkningerne til ovennævnte lovforslags § 26 fremgår det, at arbejdsledernes ansvar med den deraf følgende mulighed for strafforfølgning i forhold til nugældende lov skærpes. Endvidere fremgår det af bemærkningerne til samme paragrafs stk. 2, at man med formuleringen „sørge for at afværge faren“ præciserer, at arbejdslederen både har ret og pligt til at træffe de nødvendige foranstaltninger.

Det er foreningens opfattelse, at det er af største vigtighed for opbygningen og vedligeholdelsen af et godt arbejdsmiljø, at denne ret anerkendes og efterleves på de enkelte arbejdspladser, og dertil kommer, at det for arbejdslederen er af overordentlig vigtighed, at det ansvar, han har efter lovgivningen, følges op af den fornødne kompetence, idet det i modsat fald ikke vil være muligt at opfylde de krav, lovgivningen stiller til ham.

Foreningen har erfaring for, at det generelt set er vanskeligt for ikke at sige umuligt for den enkelte arbejdsleder at få fastlagt denne kompetence på en rimelig måde, og disse synspunkter gælder selvsagt også i de tilfælde, hvor arbejdsgiveren har overdraget sit ansvar til en arbejdsleder, jfr. foreningens henvendelse til arbejdsmarkeds-

udvalget af 21. april 1975, optrykt som bilag 7 til beretning om forslag til lov om arbejdsmiljø.

Vi skal derfor høfligst anmode arbejdsmarkedsudvalget om i lovgivningen at indføje en bestemmelse om skriftlighedskrav som en gyldighedsbetingelse for ansvarsoverdragelse efter § 23, samt i relation til det selvstændige strafansvar arbejdslederen har, og i tilfælde af ansvarsoverdragelse det udvidede strafansvar, at sikre en i forhold her til rimelig kompetence også økonomisk, således at arbejdslederen sikres en reel mulighed for at opfylde de krav, loven stiller til ham.

For så vidt angår det civilretlige erstatningsansvar, der kan pålægges en arbejdsleder i forbindelse med hans stilling, har arbejdsgiveren en overenskomstmæssig pligt til indenfor Dansk Arbejdsgiverforenings og Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeningers område at tegne den fornødne ansvarsforsikring, jfr. vedlagte overenskomst*), punkt 3 b, stk. 1, men da overenskomstforholdet kun dækker en mindre del af arbejdsmarkedet, vil vi finde det rimeligt i tilknytning til ovenstående at indføje en sådan bestemmelse i loven.

Med venlig hilsen

V. Høedt-Rasmussen.

Folketingets arbejdsmarkedsudvalg,
Christiansborg.

*) Ikke genoptrykt.

Bilag 10.

FTF

Fællesrådet for danske Tjenestemands- og Funktionærorganisationer

Den 3. december 1975.

Forslag til lov om arbejdsmiljø.

Under henvisning til det af arbejdsministeren den 8. oktober 1975 fremsatte lovforslag tillader FTF sig at bemærke følgende:

Lovforslaget, der bl.a. har til formål at skabe et grundlag for, at virksomhederne selv kan løse sikkerheds- og sundhedsspørgsmål med vejledning fra arbejdsmarkedets organisationer og kontrol fra arbejdstilsynet, har med formuleringen af § 3, stk. 1, undtaget en stor personalegruppe fra miljølovens beskyttelse, idet lovforslaget i § 3, stk. 1, indebærer, at miljøloven kun gælder for luftfart for så vidt angår arbejde på landjorden.

FTF finder, at den anførte bestemmelse i § 3, stk. 1, ikke bør medtages i loven, hvilket vil indebære, at flyselskaberne og personaleorganisationerne i forening kan finde frem til en beskyttelse af personalet med hensyn tagen til erhvervets specielle forhold.

Den svenske arbejderbeskyttelseslov fra

16. november 1973 undtager *ikke* det flyvende personale, hvilket netop har afstedkommet indgåelse af en aftale mellem SAS og personaleorganisationerne vedrørende sikkerhedskomiteer og komiteernes arbejdsopgaver i forbindelse med spørgsmål omkring arbejdsmiljø, herunder også for det flyvende personale.

Vedlagt fremsendes kopi af en publikation udgivet af SAS, Cabin Attendants Skydds-komitee „Det handler om din arbejdsmiljø“.*) De i publikationen fastsatte bestemmelser er udtryk for et godt samarbejde personaleorganisationen og SAS imellem omkring den svenske lov om arbejdsmiljø.

Endvidere vil det være hensigtsmæssigt med ensartede regler indenfor samme skandinaviske flyselskab, hvorfor vi også af denne grund håber, vor anmodning om at undlade lovforslagets nuværende ordlyd i § 3, stk. 1, imødekommes.

Med venlig hilsen

Jens Christensen,
formand.

Erik P. Zimmermann,
sekretær.

Folketingets arbejdsmarkedsudvalg.

*) Ikke genoptrykt.

Underbilag.

Arbejdsministerens kommentar til henvendelsen fra FTF — Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer.

Ved skrivelser af 13. maj*) og 3. december 1975 har Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer (FTF) givet udtryk for, at § 3, stk. 1, i forslag til lov om arbejdsmiljø, hvorefter loven kun gælder for luftfart for så vidt angår arbejde på landjorden, ikke bør medtages i loven.

FTF har bl.a. henvist til, at den svenske arbejderbeskyttelseslov fra 1973 ikke undtager det flyvende personale, hvilket har medført indgåelse af en aftale mellem SAS og personaleorganisationerne vedrørende sikkerhedskomiteer i forbindelse med spørgsmål omkring arbejdsmiljø også for dette personale.

Direktoratet for arbejdstilsynet har i sagens anledning efter aftale med luftfartsdirektoratet indhentet oplysninger fra de svenske myndigheder for luftfart og arbejderbeskyttelse. Heraf fremgår, at arbejderbeskyttelsesspørgsmål er henlagt til arbejderbeskyttelsesstyrelsens afdeling 1, der har med trafikspørgsmål i øvrigt at gøre.

Efter drøftelser mellem luftfartsdirektoratet og direktoratet for arbejdstilsynet er der enighed mellem disse om, at der formentlig ikke findes afgørende grunde for ikke at inddrage hele luftfarten under arbejderbeskyttelseslovgivningen.

Begge direktorater er imidlertid betæn-

kelige ved umiddelbart at henføre luftfart under lov om arbejdsmiljø, idet man ikke inden lovens ikrafttræden mener det muligt at nå en tilbunds gående undersøgelse af problemerne ved at sammenholde lov om arbejdsmiljø og luftfartslovgivningen. Her til kommer, at problemerne ikke er drøftet med de danske flyselskaber og lønmodtagerorganisationerne.

Da det efter direktoratets opfattelse således næppe må anses for praktisk realiserbart at fastsætte særlige regler for luftfarten inden lovens ikrafttræden og fælles arbejdsmiljøregler inden for det skandinaviske område ikke findes på nuværende tidspunkt, idet den norske arbejderbeskyttelseslovgivning ikke omfatter luftfartstjenesten, vil direktoratet efter aftale med luftfartsdirektoratet foreslå, at spørgsmålet udskydes til en senere revision af arbejdsmiljøloven.

Når arbejdsmiljøloven er vedtaget, vil direktoraterne foretage en gennemgang af lovgivningen og på grundlag heraf optage forhandlinger med de danske flyselskaber og lønmodtagerorganisationer, således at problemerne kan klarlægges til en revision af arbejdsmiljølovgivningen.

Arbejdsministeriet kan henholde sig her til.

Erling Dinesen.

/ H. Winther.

Folketingets arbejdsmarkedsudvalg.

*) Optrøkt som bilag 9 i bilagshæftet til den af udvalget afgivne beretning.

Bilag II.

KOOPERATIVE MARKETENDERIERS SAMVIRKE

Den 8. oktober 1975.

Vedrørende Forslag til lov om arbejdsmiljø.

Med henvisning til det fremsatte forslag til lov om arbejdsmiljø ønsker Kooperative Marketenderiers Samvirke — der tæller ialt 49 marketenderier og betjener en kundekreds på omkring 20.000 medarbejdere på virksomheder i hele landet — at fremsætte en række synspunkter specielt omkring velfærdsforanstaltningerne på arbejdspladsen.

Samvirket har med tilfredshed konstateret, at der i bemærkningerne til ovennævnte forslag til lov om arbejdsmiljø er gjort opmærksom på, at det indgår i lovens formål, at arbejdsmiljøet til enhver tid skal være i overensstemmelse med den tekniske og sociale udvikling, der foregår i samfundet. Det er i denne forbindelse vor opfattelse, at der i betydeligt større omfang bør lægges vægt på arbejdstagernes behov for og naturlige krav til velfærdsforanstaltninger på arbejdspladsen.

Der er siden den almindelige arbejderbeskyttelseslovs vedtagelse i 1974 kun sket helt ubetydelige ændringer i udformningen af kravene til velfærdsforanstaltninger (nuværende lovs § 13, nr. 12 og 13).

På arbejdsmarkedet er der derimod sket en udvikling i henseende til rationalisering og en mere koncentreret udnyttelse af arbejdstiden, hvilket medfører et større behov for hvile- og afslapningsrum og forøgede krav til deres indretning.

Mange virksomheder har indset dette og indrettet hensigtsmæssige og tiltalende lokaler til brug for medarbejderne. Der findes imidlertid stadig områder, hvor man er langt tilbage i henseende til at opfylde nævnte behov.

Samvirket er opmærksom på lovforslagets

karakter af en rammelov for arbejdsmiljøforhold, der løbende forudsættes udfyldt ved nærmere regler fastsat af arbejdsministeren. Vi opfatter denne fremgangsmåde som en vilje til løbende at ajourføre bl.a. reglerne for velfærdsforanstaltninger på arbejdspladsen til den almindelige udvikling i samfundet.

I forbindelse med udformningen af selve rammelovens bestemmelser kunne vi ønske en stærkere præcisering af velfærdsforanstaltningerne i de rammebestemmelser, der skal være gældende for arbejdsministerens bemyndigelse til at fastsætte regler (jfr. det ovennævnte forslag til lov om arbejdsmiljø, § 43, stk. 1, nr. 2).

Samvirket vil foreslå, at denne bestemmelse udformes således: nr. 2: „Velfærdsforanstaltninger m.v., f.eks. opholds- og spiserum, kantiner, garderober, omklædningsrum, toiletter, vaske- og baderum, hvilerum, samt sovesteder og stole.“

Samvirket ser endvidere gerne, at der i udvalgets betænkning indgår betragtninger, der kan være vejledende for ministerens bemyndigelse, og som tager hensyn til følgende betragtninger:

Det må findes rimeligt, at det fastslås, at der i spiserum skal findes hensigtsmæssige stole, således at der gives mulighed for afslapning. At der findes bænke uden ryglæn, burde være forbudt.

Hvor der beskæftiges mere end 10 personer i en virksomhed, bør der være spiserum adskilt fra omklædningsrum, og der bør findes automater for varme og kolde drikke. Det sidste er især væsentligt af hensyn til skiftehold. I den nuværende lov er det

virksomhedens problemer, der dækkes ind, og ikke de personer, som loven sigter på at bedre forholdene for.

Det var endvidere ønskeligt, om der rundt om på arbejdspladsen stod køleskabe til madpakker og drikkevarer til dagens forbrug.

Hvor der er beskæftiget mere end 30 personer, bør der udover ovennævnte krav etableres mulighed for køb eller bestilling af varer, der skal indtages i forbindelse med spise- eller hvilepause.

Hvor der er beskæftiget mere end 50 personer, bør der være krav om indretning af kantine.

I alle tilfælde bør udgifterne til lokaler, lys, varme, møbler, service og bestik samt renholdelse af dette dækkes af virksomheden.

Hvor en større del af de beskæftigede har udendørs arbejde, bør disse arbejdstagers vanskelige forhold tilgodeses, så behovet for at kunne skifte og få tørret arbejdstøjet indgår som en naturlig mulighed også i forbindelse med spise- og hvilepauser.

Ved etablering af kantiner bør indretningen ske med fornødent inventar og maskiner,

så det altid opfylder Miljøministeriets bestemmelser, og vedligeholdelsen bør sikres.

Ved indretningen af spiselokale — kantine — på større arbejdspladser bør hensynet til ikke-rygere tilgodeses ved en opdeling af lokalet med skillevæg, således at der forefindes en røgfri afdeling.

Løvrigt ville det være ønskeligt, om man i fællesskab gennemgik tegninger for nybygninger med fagfolk, således at indretningen blev mere hensigtsmæssig, end tilfældet er i dag.

Ofte spildes mange penge på en alt for teoretisk indretning — idet det er konsulenter fra firmaer, der sælger inventar til kantiner, der er rådgivende, og ikke de folk, der har den daglige erfaring.

Man bør ligeledes være mere opmærksom på støjproblemet i store lokaler, der indrettes til spise- og hvilerum.

Det volder unødige problemer, når nye bygninger tages i brug, uden at der er gjort brug af sådanne praktiske erfaringer.

Sluttelig skal Samvirket udtrykke, at man meget gerne ønsker foretræde for udvalget til uddybning af de her fremførte synspunkter.

Med venlig hilsen

Gunnar A. Rasmussen,
formand.

Bilag 12.

PLANLÆGNINGSRÅDET FOR FORSKNINGEN

Den 24. november 1975.

Planlægningsrådet for forskningen har dags dato tilskrevet arbejdsministeriet således:

„I det af arbejdsministeren den 8. oktober 1975 fremsatte forslag til lov om arbejdsmiljø (lovforslag nr. 8, Folketinget 1975-76) forudsættes, jfr. § 68, oprettet et arbejdsmiljøfond med det formål gennem oplysning og uddannelse og på anden egnet måde at fremme et bedre arbejdsmiljø. Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at fondets midler bl. a. tænkes anvendt til forsøg og forskning samt til undervisningsvirksomhed med henblik på udbredelse af kendskabet til forskningens resultater.

Ifølge lov nr. 199 af 24. maj 1972 skal planlægningsrådet for forskningen (PRF) virke for forskningens nyttiggørelse for samfundet, og PRF har i et aktionsprogram taget initiativ til en intensivering inden for udvalgte områder, hvoraf forskning vedrørende de teknologiske, sundhedsmæssige og sociale problemer på danske arbejdspladser er blandt de højst prioriterede. Aktionsprogrammet er udarbejdet i samarbejde med forskningsrådene, der bl. a. gennem finansiell støtte til de prioriterede områder deltager i programmets gennemførelse. Inden for de i programmet optagne områder søges gennemført en særlig indsats, ikke alene af initierende karakter, men også hvad angår koordineringen af den samlede indsats på de respektive områder samt formidling og anvendelse af forskningens resultater.

Med henblik herpå har PRF og forskningsrådene i september 1975 nedsat en styringsgruppe vedrørende arbejdsmiljøforskning, som udover at rådgive forskningsrådene om indkomne ansøgninger om støtte til arbejdsmiljøforskning og at tage initiativ til iværk-

sættelse af forskningsprojekter på området tillige vil få mere direkte prioriterende og koordinerende opgaver.

Den forskning og forsøgsvirksomhed, der tænkes støttet af arbejdsmiljøfondets midler, vil således vedrøre samme emneområder og problemkredse som den forskning, der allerede finansieres eller agtes iværksat i forskningsrådenes regie, og for hvilken PRF og forskningsrådene som nævnt har påtaget sig et særligt ansvar.

For at fremme PRF's og forskningsrådenes muligheder for at efterleve de omtalte koordinerings- og prioriteringsopgaver skal PRF henstille, at der gennem de kommende vedtægter for fondets virksomhed tilsikres forskningsrådene en orientering om og medindflydelse på anvendelsen af fondets midler, f. eks. i form af en bestemmelse i fondets vedtægter, hvorefter ydelse af støtte til forskningsformål og forsøgsvirksomhed skal finde sted efter forudgående forhandling med de relevante forskningsråd, der dog må være berettigede til at afstå fra at behandle en sag.

En sådan klausul vil være på linje med bestemmelserne i vedtægterne og fundatsen for henholdsvis Det kommunale Momsfond og Sygekassernes Helsefond, hvormed det foreslåede arbejdsmiljøfond efter PRF's opfattelse kan sidestilles.

Det kommunale Momsfonds midler kan bl. a. anvendes til finansiering af forskning af betydning for amtskommunernes og kommunernes virksomhed. I fondets vedtægter er efter anmodning fra PRF i § 4 indføjjet en bestemmelse om, at PRF udpeger 1 ud af 7 medlemmer af fondets bestyrelse, og i § 3 en bestemmelse om, at ydelse af støtte til forskningsformål skal ske efter

forudgående forhandling med det/de pågældende forskningsråd. Det er med fondets bestyrelse aftalt, at de i vedtægterne forudsatte forhandlinger om støtte til forskningsformål formidles via et mellem fondet og PRF og forskningsrådene nedsat fællesudvalg.

I henhold til fundats for Sygekassernes Helsefond, godkendt af socialministeriet den 8. november 1972, kan der bl. a. ydes støtte til socialmedicinsk, sygdomsforebyggende og anden virksomhed inden for sundhedsområdet og social- og sundhedsvæsenets fællesområder, navnlig med henblik på forskning og forsøg. Ydelse af støtte til forskningsformål skal ifølge fundatsen ske efter forudgående forhandling med Statens lægevidenskabelige og/eller Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

Det er mellem Helsefondet og de to forskningsråd aftalt, at de nævnte forhandlinger kan ske enten på fællesmøder eller skriftligt.

Gennem samarbejdet mellem forskningsrådene og de to fonde er opnået en koordinering af forskningen på de respektive områder, ligesom rådene ud fra deres forskningsmæssige sagkundskab har kunnet yde bistand ved fondenes afgørelser om støtte til forskningsformål. PRF finder det som nævnt hensigtsmæssigt, at der institueres et lignende samarbejde mellem forskningsrådene og arbejdsmiljøfondet.

Man skal endelig erindre om, at PRF ved skrivelse til undervisningsministeriet af 6. september 1974, hvoraf kopi vedlægges, har anmodet om, at rådet får lejlighed til at udtale sig om planen for det i lovforslagets § 70 nævnte arbejdsmedicinske institut på et så tidligt tidspunkt som muligt.

Hvilket herved meddeles under henvisning til, at planlægningsrådet er rådgivende såvel over for regeringen som over for Folketinget.

P. R. V.

Mogens Pihl.

/ Martin Korst.

Folketingets arbejdsmarkedsudvalg,
Christiansborg.

Underbilag til bilag 12.

PLANLÆGNINGSRÅDET FOR FORSKNINGEN

Den 6. september 1974.

Af det af arbejdsministeren den 13. juni 1974 fremsatte forslag til lov om arbejdsmiljø fremgår, jfr. § 70 og bemærkningerne til kap. 13, at der som en nydannelse påtænkes oprettet et arbejdsmedicinsk institut, der som en del af arbejdstilsynet skal være det faglige samlingspunkt for alle arbejdsmedicinske foranstaltninger og herunder beskæftige sig med opgaver inden for arbejdsmedicinsk forskning og med information om arbejdsmedicin.

Det fremgår videre, at den nærmere plan for et arbejdsmedicinsk institut først vil blive lagt efter nærmere overvejelse og erfaringer, indhentet fra forskellig side.

I denne anledning skal man på foranledning af et af Statens lægevidenskabelige

Forskningsråd og Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd nedsat fællesudvalg anmode ministeren om at medvirke til, at Planlægningsrådet for forskningen får lejlighed til at udtale sig om planen for nævnte institut på et så tidligt tidspunkt som muligt, jfr. planlægningsrådets skrivelse af 5. april 1974 til undervisningsministeriet.

Det skal tilføjes, at planlægningsrådet har til hensigt at høre de relevante forskningsråd og ovennævnte fællesudvalg om sagen samt at høre Udvalget for videnskabelig og teknisk information og dokumentation (Dandok) om det foreslåede instituts arbejdsmedicinske informationsvirksomhed.

P. R. V.

Mogens Pihl.

/ Martin Korst.

Undervisningsministeriet,
Frederiksholms Kanal 21.